

ATATURK
UNIVERSITY
PUBLICATIONS

Advances *in* Women's Studies

Formerly: Atatürk University Journal of Women's Studies

Official journal of Atatürk University Women's Studies Application and Research Center

Volume 6 • Issue 2 • December 2024

EISSN 2822-4426

dergipark.org.tr/en/pub/aws

Advances in Women's Studies

Editor

Reva BALCI AKPINAR

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Nursing Fundamentals, Erzurum, Türkiye

Associate Editors

Ayşe AYDIN

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, Erzurum, Türkiye

Fatma KURUDİREK

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Child Health and Diseases Nursing, Erzurum, Türkiye

Editorial Board

Cemile Burcu KARTAL

Atatürk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Administration, Erzurum, Türkiye

Derya ÖCAL

Atatürk University, Faculty of Communication, Department of Public Relations And Promotion Advertising, Erzurum, Türkiye

Esra HACİMÜFTÜOĞLU

Atatürk University, Faculty of Theology, Erzurum, Türkiye

Funda SİVRİKAYA ŞERİFOĞLU

İstanbul Aydın University, Women's Studies and Issues in the Academy Commission, İstanbul, Türkiye

Hatice Kübra ERCOŞKUN ŞENOL

Atatürk University, Faculty of Law, Department of Civil Law, Erzurum, Türkiye

Hicran HAMZA ÇELİKAY

Düzce University/Akçakoca Bey Faculty of Political Sciences/Department of Political Science and Public Administration, Düzce, Türkiye

Melek ERYENTÜ GÜREL

Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology, Erzincan, Türkiye

Saliha OKUR GÜMRÜKÇÜOĞLU

Yalova University, Faculty of Law, Yalova, Türkiye

Sibel KÜÇÜKOĞLU

Selçuk University, Department of Nursing, Division of Pediatric Nursery, Konya, Türkiye

Zeynep Kevser ŞERİFOĞLU DANIŞ

Fatih Sultan Mehmet Foundation University/Faculty of Humanities and Social Sciences/Department of Turkish Language and Literature, İstanbul, Türkiye

Layout Editors

Kevser AKTAŞ KURUÇAY

Atatürk University, Corporate Communications Directorate, Erzurum, Türkiye

Sümeyye EKİCİ

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Child Health and Diseases Nursing, Erzurum, Türkiye

Language Editors

Betül ATEŞCİ KOÇAK

Erciyes University, Department of English Language and Literature, Kayseri, Türkiye

Emel ZORLUOĞLU AKBEY

Erzurum Technical University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature, Erzurum, Türkiye

İfakat Banu AKÇEŞME

Erciyes University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature, Kayseri, Türkiye

Statistics Editor

Cantürk ÇAPIK

Ataturk University, Faculty of Nursing, Public Health Nursing, Erzurum, Türkiye

Secretaries

Ayşegül YAYLA

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Surgical Disease Nursing, Erzurum, Türkiye

Eda AY

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Erzurum, Türkiye

Final Reading

Serpil ÖZCAN

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Fundamentals of Nursing, Erzurum, Türkiye

Advances in Women's Studies

About the Advances in Women's Studies

Advances in Women's Studies is a peer reviewed, open access, online-only journal published by the Atatürk University.

Advances in Women's Studies is a biannual journal published in both English and Turkish. The journal has issues in June and December.

Aims, Scope, and Audience

Advances in Women's Studies aims to make a contribution to the existing literature by publishing high-quality manuscripts that focus on research and studies covering all aspects of women's studies. The journal publishes original articles, reviews, case reports, letters to the editors, and book reviews that adhere to ethical guidelines. The scope of the journal encompasses various disciplines, such as sociology, philosophy, history, language and literature, art, cultural studies, law, political science, economy, health, play, theater, film, and other related areas.

The journal's target audience includes academics, researchers, professionals, students, as well as relevant professional and academic bodies and institutions.

Journal History

As of 2022, the journal has changed its title to Advances in Women's Studies.

Current Title (2022-...)

Advances in Women's Studies

EISSN: 2822-4426

Previous Title (2019-2021)

Atatürk University Journal of Women's Research/Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi

EISSN: 2687-5225

Abstracting and Indexing

Advances in Women's Studies is covered in the following abstracting and indexing databases;

- DOAJ
- EBSCO
- China National Knowledge Infrastructure (CNKI)

You can find the current version of the Instructions to Authors at <https://dergipark.org.tr/en/pub/aws/writing-rules>

Disclaimer

The statements or opinions expressed in the manuscripts published in the journal reflect the views of the author(s) and not the views of the editors, editorial board, and/or publisher. The editors, editorial board, and publisher are not responsible for the content of the manuscripts and do not necessarily endorse the views expressed in them. It is the responsibility of the authors to ensure that their work is accurate and well-researched, and the views expressed in their manuscripts are their own. The editors, editorial board, and publisher simply provide a platform for the authors to share their work with the scientific community.

Open Access Statement

Advances in Women's Studies is an open access publication.

Starting on June 2022, all content published in the journal is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY-NC) 4.0 International License which allows third parties to use the content for non-commercial purposes as long as they give credit to the original work. This license allows for the content to be shared and adapted for non-commercial purposes, promoting the dissemination and use of the research published in the journal.

The content published before June 2022 was licensed under a traditional copyright, but the archive is still available for free access.

All published content is available online, free of charge at <https://dergipark.org.tr/en/pub/aws>

You can find the current version of the Instructions to Authors at <https://dergipark.org.tr/en/pub/aws/writing-rules>

Contact (Editor in Chief) / İletişim

Reva BALCI AKPINAR

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Nursing Fundamentals, Erzurum, Türkiye

✉ atakad@atauni.edu.tr

🌐 <https://dergipark.org.tr/en/pub/aws>

Contact (Publisher) / İletişim (Yayıncı)

Atatürk University

Atatürk University, Erzurum, Turkey

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü 25240 Erzurum, Türkiye

✉ ataunijournals@atauni.edu.tr

🌐 <https://bilimseldergiler.atauni.edu.tr>

☎ +90 442 231 15 16

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

RESEARCH ARTICLES/ ARAŞTIRMA MAKALELERİ

Relationship of Women's Breast Cancer Fatalism Perceptions with Health Beliefs and Early Diagnosis Behaviors / Kadınların Meme Kanserine Yönelik Kadercilik Algılarının Sağlık İnançları ve Erken Tanı Davranışları ile İlişkisi Bahar HAN, Hasret YALÇINÖZ BAYSAL	38- 47
Determining the Correlation between Alexithymia, Intuitive Eating and Physical Activity Self-Worth in Woman: A Cross-Sectional Study / Kadınlarda Aleksitimi, Sezgisel Yeme ve Fiziksel Aktivite Öz Değeri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Kesitsel Araştırma/ Süheyla YARALI, Ela VAROL	48-54
Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ile Cinsel Öz-Yeterlilikleri Arasındaki İlişki/ The Relationship Between Women's Gender Role Attitudes and Sexual Self-Efficacy Sevim SARISOY, Nilüfer TUĞUT, Goyarchin MEHDIYEVA	55-64

BOOK REVIEWS/ KİTAP İNCELEMELERİ

Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Bir Değerlendirme/ Gender of Turkish Modernization: An Evaluation in the Context of Gender Yasin AKKOYUN	65-68
Leyla Erbil'in Tuhaf Bir Kadın Adlı Eserinde "Din ve Kimlik" Algısı/ In Leyla Erbil's A Strange Woman Perception of "Religion and Identity" Duygu KARAKAŞ AYDIN	69-73

Relationship of Women's Breast Cancer Fatalism Perceptions with Health Beliefs and Early Diagnosis Behaviors

Kadınların Meme Kanseri Yönelik Kadercilik Algılarının Sağlık İnançları ve Erken Tanı Davranışları ile İlişkisi

Bahar HAN¹
Hasret YALÇINÖZ BAYSAL²

¹Atatürk University Health Sciences Institute, Erzurum, Türkiye

²Faculty of Nursing, Public Health Nursing Department, Ataturk University, Erzurum, Türkiye

Geliş Tarihi/Received 20.09.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested 25.11.2024
Son Revizyon/Last Revision Kabul Tarihi/Accepted 28.11.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 04.12.2024
17.12.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Hasret YALÇINÖZ BAYSAL

E-mail: hasret@atauni.edu.tr

Cite this article: Han, B., & Yalçınöz Baysal, H. (2024). Relationship of Women's Breast Cancer Fatalism Perceptions with Health Beliefs and Early Diagnosis Behaviors. *Advances in Women's Studies*, 6(2), 38-47.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ABSTRACT

Objective: This study aims to examine the relationship of women's breast cancer fatalism perceptions with health beliefs and early diagnosis behaviors.

Method: This descriptive and relational design study was conducted with 400 women. Data were collected using the 'Personal Information Form', the 'Breast Cancer Health Belief Model Scale', and the 'Breast Cancer Fatalism Scale'.

Results: Women who had high Breast Cancer Fatalism Scale mean scores were found to have low levels of breast self-exam (BSE) and clinical breast exam ($p<.05$). While a negative relationship was detected between health motivation, BSE benefits, BSE self-efficacy, and mammography benefits sub-scale scores of the Breast Cancer Health Belief Model Scale, a positive relationship was detected between susceptibility, seriousness, BSE barriers, and mammography barriers sub-scales and Breast Cancer Fatalism Scale scores.

Conclusion: As a result, a negative relationship was found between women's breast cancer fatalism, health beliefs, and early diagnosis behaviors. It is recommended that health professionals evaluate individuals' health beliefs and breast cancer fatalism perception level and take these factors into account in their education planning in order to increase women's screening behavior.

Keywords: Breast Cancer, Early Diagnosis, Health Screening Behaviors, Public Health, Women

ÖZ

Amaç: Bu çalışma kadınlarda meme kanseri kadercilik algısının sağlık inançları ve erken tanı davranışları ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkisel tasarımlı bu çalışma 400 kadınla yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Tanıtıcı Özellikler Formu, Meme Kanseri Sağlık İnanç Modeli Ölçeği ve Meme Kanseri Kadercilik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Meme Kanseri Kadercilik Ölçeği puan ortalaması yüksek olan kadınların KKMM yapma ve KMM yaptırma oranlarının düşük olduğu saptanmıştır ($p<.05$). Kadınların Meme Kanseri SİM Ölçeği alt boyutlarından; sağlık motivasyonu, KKMM yararları, KKMM öz-etkililiği ve mamografi yararları alt boyutları ile Meme Kanseri Kadercilik Ölçeği puanları arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanırken duyarlılık, ciddiyet, KKMM engelleri ve mamografi engelleri alt boyutları ile Meme Kanseri Kadercilik Ölçeği puanları arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Sonuç: Sonuç olarak kadınların meme kanseri kaderciliği, sağlık inançları ve erken tanı davranışları arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Sağlık profesyonellerinin bireylerin sağlık inançlarını ve meme kanseri kadercilik algı düzeyini değerlendirmeleri ve kadınların tarama davranışlarını artırmak için eğitim planlamalarında bu faktörleri dikkate almaları önerilir.

Anahtar Kelimeler: Erken Tanı, Halk Sağlığı, Kadın, Meme Kanseri, Sağlık Taraması

Introduction

Breast cancer is a systemic disease in which the cells in mammary gland channels in the breast tissue spread in an uncontrolled way and continue to spread to other tissues and areas (Smith, 2019). Breast cancer, the most common cancer type in women in our country and the world, may result in death and decrease women's quality of life (TR Ministry of Health 2020). The prevalence of breast cancer is increasing every day. With this increase, when they are diagnosed, most breast cancer patients are in the advanced stage of the disease (WHO, 2006; TR Ministry of Health, 2020). Early diagnosis of breast cancer increases patients' compliance to the treatment, shortens the duration of recovery with treatment, and increases 5 to 10-year survival time substantially (Haydaroglu et al., 2019). In this respect, the importance of screening methods and diagnosis is increasing day by day (Haydaroglu et al., 2019; TR Ministry of Health, 2020).

Screening for the early diagnosis of breast cancer in our country includes Mammography, Breast Self-Exam (BSE) and Clinical Breast Exam (CBE) (TR Ministry of Health, 2020). While mammography as a screening method decreases death rates in those who have breast cancer, BSE and CBE increase women's awareness about the disease. An analysis of the Health Statistics Annual data of the Ministry of Health, 19.7% of women in our country have BSE regularly, and only 9.0% of those aged 40 and over had mammography within the last year. On the other hand, 71.1% of women never had mammography, not even once in their entire life (Başaran, 2017). Several studies show that mammography decreases cancer death rates between 20% and 40% (TR Ministry of Health, 2020). In this regard, mammography is used as a screening method for breast cancer worldwide, and early diagnosis is reported in countries that use this method in a society-based and organized way (TR Ministry of Health, 2005). Decreasing deaths to be caused by breast cancer requires the participation of at least 70% of the target population in these screenings (Breast Health Association, 2022; TR Ministry of Health, 2005).

Participation in screenings can be increased by educating women about the factors affecting screening behaviors and taking necessary measures for these. The Health Belief Model is an effective model utilized for

investigating the causes of breast cancer screening behaviors. The model claims that women's early diagnosis behaviors are affected by their religious beliefs, attitudes, perceptions, and values (Gözüm & Çapık, 2014). Thanks to this model, attitudes and behaviors that are seen as a problem in early diagnosis behaviors are determined and the harm is decreased to a minimum, and women's early diagnosis behaviors can be affected positively by providing them with more appropriate health education. Developed early diagnosis behaviors and awareness could increase participation in breast cancer screening methods and substantially decrease breast cancer mortality rates (Haydaroglu et al., 2019; TR Ministry of Health, 2020).

Women's perceptions can affect their early diagnosis behaviors for breast cancer. While these perceptions may sometimes support the woman's diagnosis behaviors, in some cases, it may play a barrier role. Breast cancer fatalism is one of these perceptions (Pinar Coşkun, 2019).

Breast cancer fatalism perception includes the belief that breast cancer is women's fate and an unchangeable and inevitable part of their life (Pinar Coşkun, 2019). Breast cancer fatalism perception involves the belief that the fate written by God cannot be changed or prevented with the intervention of human willpower (Kaya & Bozkur, 2015). Breast cancer fatalism perception may cause women to think that the disease happens out of their will and avoid their own responsibilities about breast cancer. Breast cancer fatalism perception could affect women's tendency to early diagnosis behaviors negatively (Pinar Coşkun, 2019). The literature includes studies indicating that fatalism perception decreases taking measures against diseases or developing protective health behaviors (Hall et al., 2008; Molaei-Zardanjani et al., 2019).

This study aims to determine the relationship between women's breast cancer fatalism perceptions with health beliefs and early diagnosis behaviors for breast cancer. Data obtained from the study are believed to contribute to planning screening programs that aim to develop breast cancer screening behaviors in society and improve the content of the current programs.

The research questions were:

Do women's perceptions of fatalism affect their health beliefs about breast cancer, is there a relationship?

Do women's perceptions of fatalism contribute to early

detection behaviors towards breast cancer, is there a relationship?

Methods

Design and Participants

This study utilized a descriptive and relational screening design. The target population was all women aged 18 to 69 who sought treatment at the family health center in a city located in eastern Turkey between February and March. The sample size of the study was determined using the sampling calculation formula for an unknown target population. According to this formula, the study should include at least 384 participants. Considering missing data between 10% to 30%, this study was completed with 400 participants. The sample of the study included 400 women who visited this center for any reason and agreed to participate in the study.

Measures

Data were collected through the Personal Information Form, the Breast Cancer Health Belief Model Scale, and the Breast Cancer Fatalism Scale. The study's data were also collected through face-to-face interviews with women at the family health center.

The Personal Information Form

The form prepared by the researcher was composed of two parts. The first part included questions about participating women's demographic characteristics, such as age, marital status, etc., while the second part included questions about their early diagnosis and screening behaviors.

Breast Cancer Health Belief Model Scale

The scale was developed by Champion (Champion, 1993) in 1984. It was developed based on the health belief model to be utilized in breast cancer screenings (Champion, 1999; Gözüml & Aydın, 2004). The Breast Cancer HBM Scale was adapted to Turkish by Gözüml and Aydın (Gözüml & Aydın, 2004) in 2004. The 5-point Likert scale includes 8 sub-scales, and 52 items responded with 1 point (I strongly disagree) and 5 points (I strongly agree). Scores closer to 5 points based on the participants' responses indicate higher perceptions. Cronbach's Alpha value of the Breast Cancer Health Belief Model Scale, adapted by Gözüml and Aydın,

was reported to be between 0.69 and 0.83 (Gözüml & Aydın, 2004). This study found Cronbach's Alpha values of the Breast Cancer Health Belief Model Scale between 0.67 and 0.90.

Breast Cancer Fatalism Scale

The original Breast Cancer Fatalism Scale developed by Powe (Ramírez & Carmona, 2018) was composed of 15 questions. It was revised by Mayo, Ureda and Parker (Powe, 2011) in 2011 to measure fatalism in breast cancer, and the number of items in the received form was reduced to 11. Reliability and validity of the Turkish adaptation of the form were performed by Ersin et al (Ersin et al., 2018) in 2014. The scale is composed of 11 questions responded as "Yes" (1 point) and "No" (0 points). Scores to be obtained from the scale range between 0 and 11, with higher scores indicating higher fatalism perceptions. The KR-20 value of the scale was determined at 0.79 (Ersin et al., 2018). This study detected the KR-20 value of the scale as 0.82.

Data Analysis

Data analysis was performed in the SPSS 26 program and included arithmetic means, standard deviation, skewness and kurtosis coefficients, t-test in independent groups, one-way analysis of variance (ANOVA), Welch ANOVA when group variances were not homogenous, Bonferroni tests for Post Hoc analyses, and correlation analysis. Skewness and Kurtosis values, which were analyzed to understand if the data distributed normally, should be in the range of ± 3 (Tabachnick et al., 2013) The Skewness and Kurtosis values were found to range from 0.126 to 0.383. Since Skewness and Kurtosis values of the scales and sub-scales were within the ± 3 range, all the scales and sub-scales were found to distribute normally.

Ethical Considerations

This study followed the principles in the Declaration of Helsinki. Ethics committee approval was obtained from the ethics committee of Atatürk University Medical Faculty (document date and number: 25/11/2021-B.30.2.ATA.0.01.00/498), and written permission to administer the questionnaire forms was obtained from the city provincial directorate of health. Moreover, participants' informed consent was received before they were administered the questionnaires.

Results

When the descriptive characteristics of the participating women were analyzed, it was found that 28.7% were aged 46-55, 42.8% graduated from primary school, 76.3% were married, 62.3% had a nuclear family, 74.5% did not work, and 46% had income less than expenses. When the participants were analyzed in terms of their characteristics about early diagnosis behaviors, 73.3% were found to know the responsibility of their body; 64.2% did not perform BSE; and 28.2% of those who did not perform BSE reported not performing it because they did not know how to do it. Of all the participants, 33% had both mammography and ultrasound before; 70% did not have CBE; and 29.8% of these women did not need to have CBE.

Table 1 Distribution of the women's breast cancer HBMS and breast cancer fatalism scale mean scores (n=400).

Scale Mean Scores	Number of Items	Distribution Range	X±SD
Breast Cancer HBMS			
Susceptibility	3	3-15	7.78±3.00
Importance/Seriousness	6	6-30	21.11±5.35
Health Motivation	5	5-25	19.71±3.53
BSE Benefits	4	4-20	14.50±3.03
BSE Barriers	8	8-40	20.92±5.62
BSE Self-efficacy	10	10-50	30.69±7.58
Mammography Benefits	5	5-25	17.98±3.54
Mammography Barriers	11	11-48	27.03±7.31
Breast Cancer Fatalism Scale	11	0-11	4.69±2.67

Table 2 compares women's early diagnosis behaviors according to the Breast Cancer Fatalism Scale mean scores.

When the participating women's Breast Cancer Fatalism Scale mean scores were analyzed according to their knowledge of their body responsibilities, the mean scores were found to be higher in the group that did not know compared to those who did. The analysis results showed that the difference was statistically significant.

When the participating women's Breast Cancer Fatalism Scale mean scores were compared according to performing BSE, the mean scores were lower in women who performed BSE than those who did not. On the other hand, the mean scores were higher in women who did not believe in the necessity of BSE and believed in fate

Table 1 demonstrates participating women's Breast Cancer HBM Scale and Breast Cancer Fatalism scale mean scores. When the participants' Breast Cancer HBM Scale sub-scale mean score distributions were analyzed, the susceptibility sub-scale mean score was found 7.78±3.00; the importance/seriousness sub-scale mean score was 21.11±5.35; the health motivation sub-scale mean score was 19.71±3.53; BSE benefits sub-scale mean score was 14.50±3.03; CBE barriers sub-scale mean score was 20.92±5.62; BSE self-efficacy sub-scale mean score was 30.69±7.58; mammography benefits sub-scale mean score was 17.98±3.54; and mammography barriers sub-scale mean score was 27.03±7.31. When the participants' Breast Cancer Fatalism Scale mean scores were analyzed, the scale mean score was found to be 4.69±2.67 (Table 1).

compared to other groups. Analysis results showed that these groups caused the difference and that it was statistically significant.

When the participating women's Breast Cancer Fatalism Scale mean scores were compared according to having had mammography or ultrasound, the mean scores were found to be higher in women who had mammography compared to those who had both mammography and ultrasound and those who had none of them. Analyses performed showed that the difference was caused by these groups and was statistically significant.

When the participating women's Breast Cancer Fatalism Scale mean scores were compared according to CBE, the mean scores were lower in women who had CBE compared to other groups. Analysis results showed that

these groups caused this difference and it was statistically significant (Table 2).

Comparison of the participants' early diagnosis behaviors

according to their breast cancer fatalism scale mean scores (n=400).

Table 2 Comparison of the participants' early diagnosis behaviors according to their breast cancer fatalism scale mean scores (n=400).

Characteristics	n	Breast Cancer Fatalism Scale	Test and p
Women's knowledge about body responsibility			
Yes	293	4.24±2.52	t: 5.764
No	107	5.91±2.69	.001
Performing BSE			
I do ¹	143	2.90±2.36	F(Welch):43.658
I do not think it is necessary ²	99	6.38±2.24	.001
I do not know how to perform BSE ³	113	5.01±2.01	1<2,3,5
I am scared if I find a bulk ⁴	12	3.33±2.67	2,5>1,3,4
I believe in fate ⁵	33	6.72±1.89	
Having Mammography or Ultrasound			
Mammography ¹	105	5.57±2.59	F: 6.773
Ultrasound ²	56	5.01±2.40	.001
Both mammography and ultrasound ³	132	4.21±2.61	1>3,4
I had none of them ⁴	107	4.23±2.74	
Having breast examination			
I had ¹	120	3.54±2.58	
No-neglect ²	48	5.10±2.31	
No need ³	119	5.04±2.80	F(Welch):7.206
Fear of finding a bulk ⁴	29	5.44±2.98	.001
Lack of doctor recommendation ⁵	46	5.45±2.62	1<2,3,4,5,6
Shyness ⁶	38	5.18±1.48	

This study analyzed the relationship between the participants' Breast Cancer HBM Scale and Breast Cancer Fatalism Scale mean scores (Table 3). A negative, weak-level relationship was found between women's Breast Cancer HBM Scale BSE benefits, health motivation, BSE self-efficacy, and mammography benefits sub-scales and Breast Cancer Fatalism Scale scores. Besides, a positive and weak relationship was found between breast cancer BHM Scale susceptibility, seriousness, BSE barriers, and mammography barriers sub-scales and Breast Cancer Fatalism Scale mean scores ($p<.001$) (Table 3).

Relationship between the participants' breast cancer

HBM scale and breast cancer fatalism scale mean scores (n=400).

Table 3 Relationship between the participants' breast cancer HBM scale and breast cancer fatalism scale mean scores (n=400).

Scales	Breast Cancer	Fatalism Scale
Breast Cancer HBM Scale	r value	p value
Susceptibility	146	.004
Seriousness	273	.001
Health Motivation	345	.001
BSE Benefits	425	.001
BSE Barriers	403	.001
BSE Self-efficacy	411	.001
Mammography Benefits	223	.001
Mammography Barriers	268	.001

Discussion

An analysis of participating women's Breast Cancer HBM Scale scores showed that the susceptibility perception mean score was 7.79 ± 3.00 , which is above average. Similarly, several studies in the literature reported women's breast cancer susceptibility mean scores between 6.70 ± 3.20 and 12.99 ± 3.00 (Açıkgöz et al., 2015; Aytekin et al.; Gördes Aydoğdu & Bahar, 2011). Susceptibility perception is a sub-scale indicating the degree women perceive themselves at risk in terms of having breast cancer. As they believe that their probability of having breast cancer is high, women who have high susceptibility perception may demonstrate early diagnosis and screening behaviors more (Champion, 1993; Gözüm & Çapık, 2014).

The seriousness perception sub-scale mean score of participating women was found 21.11 ± 5.35 in this study, indicating an above-average level. The literature similarly reports breast cancer seriousness perception mean scores between 17.04 ± 8.74 and 23.91 ± 4.91 (Demirtaş & Aydoğdu, 2021; Karabaş, 2013). Seriousness perception is a health belief that causes women to see breast cancer as a serious disease. Perceiving breast cancer as a serious disease causes women to see breast cancer as a threat to themselves and demonstrate screening behaviours (Champion, 1993).

Participating women's health motivation sub-scale mean score was found 19.71 ± 3.53 in this study, indicating an above-average level. Women's health motivation perception mean scores ranged between 17.52 ± 5.28 and 20.5 ± 2.85 in the literature (Demirtaş & Aydoğdu, 2021; Karabaş, 2013). Higher health motivation perception of women make them want to have breast cancer screening behaviors and become determined about maintaining those behaviors (Gördes Aydoğdu & Bahar, 2011; Gözüm & Çapık, 2014).

BSE benefit perceptions of participating women were found to be 14.50 ± 3.03 , indicating an above-average level. The literature reported women's BSE benefit perception mean scores between 15.70 ± 3.14 and 16.56 ± 4.04 (Alagöz & Tuncer, 2021; Altıntaş & Aslan, 2020). Although participating women had an above-average BSE benefit sub-scale mean score, it was found to be lower in comparison to other studies in the literature. BSE benefit perception could have effects on women's thinking that screening behaviors can have effects on getting protected from breast cancer and benefitting from the treatment in case of having the disease. This perception increases women's tendency to screening methods (Gözüm & Çapık, 2014).

Participating women's BSE barrier perception sub-scale mean score was found to be 20.92 ± 5.62 , which is above average. The literature reports women's BSE barrier perception mean scores between 15.39 ± 5.79 and 19.35 ± 5.16 (Alagöz & Tuncer, 2021; Altıntaş & Aslan, 2020). BSE barrier perception sub-scale mean score of the women in this study was found to be higher than other studies in the literature. Barrier perception prevents women from performing BSE (Ersin & Bahar, 2012; Gözüm & Çapık, 2014). This finding is supported by low levels of BSE (35.8%) performed by women in this study.

Participating women's BSE self-efficacy sub-scale mean score was found 30.69 ± 7.58 , indicating an above-average level. In a similar vein, other studies in the literature reported BSE self-efficacy sub-scale mean scores between 34.66 ± 5.99 and 36.19 ± 9.27 (Alagöz & Tuncer, 2021; Bakır & Demir, 2020). Although the BSE self-efficacy mean score was above-average in this study, it was found to be lower than in other studies. As the increase in BSE self-efficacy perception makes the woman think that performing BSE could result in success, the higher the BSE self-efficacy is,

the higher the probability of screening behavior is (Gördes Aydoğdu & Bahar, 2011; Gözüm & Çapık, 2014). Lower levels of performing BSE (35.8%) in this study seem to support this finding.

Participating women's mammography benefits perceptions sub-scale mean score was 17.98 ± 3.54 , which is above average. The literature reports mammography sub-scale mean score between 18.83 ± 4.00 and 19.12 ± 3.38 (Bakır & Demir, 2020). Mammography benefits sub-scale mean score was found to be lower than the ones reported in the literature. Increased mammography benefits perception makes women see mammography as a beneficial screening method and develop positive screening behaviors (Gözüm & Çapık, 2014).

Participating women's mammography barriers perception sub-scale mean score was found 27.03 ± 7.31 , which was below average. While the Breast Cancer HBM mammography barriers sub-scale mean score was below average, the scores were found to be above average in other sub-scales. The literature reported the mammography barriers sub-scale mean scores between 20.05 ± 8.39 and 26.81 ± 5.75 in other studies (Altıntaş & Aslan, 2020; Karabaş, 2013). This study found the mammography barriers perception sub-scale higher than the other studies in the literature. The mammography barriers sub-scale is not a desired finding because a higher score in this sub-scale indicates higher negative perceptions about mammography. Women's screening behaviors decrease with the increase in mammography barriers perceptions (Gözüm & Çapık, 2014; Nahcivan & Secginli, 2007).

Participating women's Breast Cancer Fatalism Scale mean score was found 4.69 ± 2.67 , which was below average. The Fatalism Scale mean score of women in this study is below average. Similarly, other studies in the literature reported the Breast Cancer Fatalism Scale mean score between 3.6 ± 2.6 and 6.00 ± 3.51 (Erbil & Bolukbas, 2012; Pinar Coşkun, 2019; Aksu & Ersin 2021). In a study conducted on seasonal agricultural worker women, breast cancer fatalism levels were found to be high (Aksu & Ersin 2021). Women's higher Breast Cancer Fatalism Scale mean score indicates higher breast cancer fatalism perceptions. Below-average Breast Cancer Fatalism Scale mean scores in

this study indicate that breast cancer fatalism perceptions are not very high. The breast cancer Fatalism Scale mean score in this study is a score close to the other studies using the same scale in the literature.

This study found that breast cancer fatalism mean scores were higher in women who did not know the responsibility of their body and who did not believe in the necessity of BSE. Women who had BSE and CBE, on the other hand, were found to receive lower scores on the Breast Cancer Fatalism Scale. The literature includes a limited number of studies that explain the relationship of breast cancer fatalism perception with early diagnosis behaviors. For this reason, similar studies were analyzed. The study conducted by Ersin and Dedeoğlu (Ersin & Dedeoğlu, 2020) reported that fatalism perceptions were lower in women who had BSE and CBE.

When participating women's Breast Cancer Fatalism Scale mean scores were compared according to having mammography or ultrasound, mean scores were higher in women who had mammography compared to those who had both mammography and ultrasound and those who had none of them. Individuals who had high breast cancer fatalism perception had higher participation in mammography screenings. This finding was not expected; since fatalism perception could prevent positive health behavior, it is expected to decrease mammography application rates (Akhigbe & Akhigbe, 2012). Although the literature reported no direct relationship of fatalism with having mammography, it was reported to be associated with barriers in cancer screening (Farmer et al., 2007; Holroyd et al., 2004). Similar to the findings of our study, several studies in the literature reported higher levels of breast cancer fatalism scores in women who had mammography (Drew & Schoenberg, 2011; Ersin & Dedeoğlu, 2020; Molaei-Zardanjani et al., 2019). The Ministry of Health has been conducting many activities to have mammography screening in recent years, when access to health services is easier. Some of these activities include encouraging women to mammography by establishing screening centers, involving all women aged over 40 in the routine screening programs, providing mammography screenings by visiting towns and villages in articulated lorries, sending women to screening center on certain days of each month with the initiation of health personnel in the

Family Health Centers, and calling women to remind their mammography. All these are external factors that affect women's mammography. Higher mammography rates of women who have high fatalism rates could be associated with these external factors. The important thing is the woman's participation in screenings by making it a health behavior done at certain intervals with the help of both internal and external factors. Although participating women's breast cancer fatalism perception was high, their participation in mammography screenings was high. However, BSE performed by themselves with their own responsibility was low, which indicates that mammography is not a conscious behavior done with their own responsibility, and it is not a screening behavior. Participating women who had high breast cancer fatalism perception had low Breast Cancer HBM Scale mammography benefits score and high mammography barriers score, which supports this notion. The results of the present study show that the increase in breast cancer fatalism perception decreases the tendency in breast cancer early diagnosis and screening behaviors.

This study detected a negative and weak relationship between health motivation, BSE benefits, BSE self-efficacy and mammography benefits sub-scales of the Breast Cancer BHM Scale and the Breast Cancer Fatalism Scale scores. Besides, a weak and positive relationship was detected between the susceptibility, seriousness, BSE barriers, and mammography barriers sub-scales of the Breast Cancer HBM Scale and the Breast Cancer Fatalism Scale scores. There is a limited number of studies explaining the relationship between breast cancer fatalism perception and health beliefs. That's why similar studies were analyzed. In a similar vein, while the study conducted by Kulakçı et al. (Kulakci et al., 2015) found a negative and weak relationship between breast cancer fatalism perceptions and BSE benefit perceptions, a positive and weak relationship was detected between fatalism perception and BSE barriers. Similar to the findings of the present study, Altıntaş et al. (Altintas et al., 2017) also found a negative relationship between BSE benefits and breast cancer fatalism. In the study that investigated the effects of middle-class African women's fear and breast cancer fatalism perceptions on breast cancer screening behaviors, Talbert (Talbert, 2008) found that breast cancer fatalism perceptions affected health belief perceptions,

which is in line with the findings of the present study.

Limitations

The limitations of the study are that it was conducted in a small group and in only one city.

Conclusion and Recommendations

BSE and CBE rates of those who had high breast cancer fatalism perceptions were found to be lower than those who had low fatalism perceptions. According to the HBM Scale sub-scales, those who had high Breast Cancer fatalism perception also had BSE barriers perception and mammography barriers perception.

As a result, a negative relationship was found between women's breast cancer fatalism, health beliefs and early diagnosis behaviors. In line with these results, health professionals in primary healthcare services are recommended to evaluate women's breast cancer fatalism perception levels and plan education accordingly.

Ethics Committee Approval: This study was performed in line with the principles of the Declaration of Helsinki. Approval was granted by the Ethics Committee of Ataturk University, (document date and number: 25/11/2021-B.30.2.ATA.0.01.00/498).

Informed Consent: Informed consent was obtained from all participants included in the study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept- HYB; Desing- HYB; Supervision-BH; Materials- BH, HYB; Data collection- BH; Analysis and /or interpretation- BH, HYB; Literatur review- BH; Writing- BH; Critical Review- BH, HYB

Conflict of Interest: There is no financial support for our research and there are no conflicts of interest between the authors.

Financial Disclosure: The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

References

- Açıkgöz, A., Çehreli, R., and Ellidokuz, H. (2015). Hastanede çalışan kadınların meme kanseri konusunda erken tanı yöntemlerine yönelik bilgi ve davranışlarının belirlenmesi, uygulanan planlı eğitimin etkinliğinin incelenmesi. *Journal of Breast Health*, 11(1). <https://doi.org/10.1007/s10943-016-0326-410.5152/tjbh.2014.2322>.
- Akhigbe, A., & Akhigbe, K. (2012). Effects of health belief and cancer fatalism on the practice of breast cancer screening among Nigerian women. *Mammography-Recent Advances*, 71-88. <https://doi.org/10.1007/s10943-016-0326-410.5772/31176>
- Aksu, B., Ersin, F. (2021). Mevsimlik tarım işçisi kadınların meme kanseri kadercilik ve engel algılarının meme kanseri erken tanı davranışlarına etkisi. Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

- Alagöz, M. N., & Tuncer, Ö. (2021). Aile Hekimliği polikliniğine başvuran 20-69 yaş aralığındaki kadınların meme kanseri tarama yöntemlerine yönelik sağlık inançlarının belirlenmesi. *The Journal of Turkish Family Physician*, 12(4), 192-200. <https://doi.org/10.1007/s10943-016-0326-410.15511/tjtfp.21.00492>
- Altıntaş, H. K., Ayyıldız, T. K., Veren, F., & Topan, A. K. (2017). The effect of breast cancer fatalism on breast cancer awareness among Turkish women. *Journal of Religion and Health*, 56, 1537-1552. <https://doi.org/10.1007/s10943-016-0326-4>
- Altıntaş, H. K., & Aslan, G. K. (2020). Kadınların meme ve serviks kanserinin erken tanısına yönelik sağlık inançlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(3), 249-261. <https://doi.org/10.31125/hunhemsire.834101>
- Aytekin, M. Ş., Çetin, Ö., & Kahraman, A. (2021). Ebelik bölümü öğrencilerinin ve annelerinin kendi kendine meme muayenesi yapma durumları ve meme kanseri korkusu arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Anatolian Journal Health Research* 2(3):93-100 <http://dx.doi.org/10.29228/anatoljhr.53959>
- Bakır, N., & Demir, C. (2020). Hemşirelerin meme kanseri, kendi kendine meme muayenesi ve mamografiye ilişkin inançlarının belirlenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 266-271. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.657109>
- Başaran BB, G. C., Çağlar İS, & Özdemir AT. (2017). T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2016.
- Champion, V. L. (1993). Instrument refinement for breast cancer screening behaviors. *Nursing Research*, 42(3), 139-143. <https://doi.org/10.1097/00006199-199305000-00003>
- Champion, V. L. (1999). Revised susceptibility, benefits, and barriers scale for mammography screening. *Research in Nursing & Health*, 22(4), 341-348. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1098-240x\(199908\)22:4<341::aid-nur8>3.0.co;2-p](https://doi.org/10.1002/(sici)1098-240x(199908)22:4<341::aid-nur8>3.0.co;2-p)
- Demirtaş, S. G., & Aydoğdu, N. G. (2021). Yoksul Kadınların Meme Kanseri Yönelik İnançlarının Mamografi Yaptırma Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 379-385. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.978173>
- Drew, E. M., & Schoenberg, N. E. (2011). Deconstructing fatalism: ethnographic perspectives on women's decision making about cancer prevention and treatment. *Medical Anthropology Quarterly*, 25(2), 164-182. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1387.2010.01136.x>
- Erbil, N., & Bolukbas, N. (2012). Beliefs, attitudes, and behavior of Turkish women about breast cancer and breast self-examination according to a Turkish version of the Champion Health Belief Model Scale. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 13(11), 5823-5828.
- Ersin, F., & Bahar, Z. (2012). Sağlık geliştirme modelleri'nin meme kanseri erken tanı davranışlarına etkisi: bir literatür derlemesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 5, 28-38.
- Ersin, F., Capik, C., Kissal, A., Aydoğdu, N. G., & Beser, A. (2018). Breast cancer fatalism scale: A validity and reliability study in Turkey. *International Journal of Caring Sciences*, 11(2), 783.
- Ersin, F., & Dedeoğlu, G. K. (2020). Hemşirelerin meme kanseri korku ve kadercilik algılarının meme kanseri erken tanı davranışlarına etkisi. *Gevher Nesibe Journal Of Medical And Health Sciences*, 5(9), 146-153. <http://dx.doi.org/10.46648/gnj.166>
- Farmer, D., Reddick, B., & Jackson, S. A. (2007). Psychosocial correlates of mammography screening in older African American women. *Oncology Nursing Forum*, Jan;34(1):117-23. <https://doi.org/10.1188/07.ONF.117-123>.
- Gördes Aydoğdu, N., & Bahar, Z. (2011). Yoksul kadınlarda sağlık inanç modeli ve sağlığı geliştirme modeli kullanımının meme ve serviks kanseri erken tanı davranışlarındaki değişime etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(1), 34-40.
- Gözüm, S., & Aydın, I. (2004). Validation evidence for Turkish adaptation of champion's health belief model scales. *Cancer Nursing*, 27(6), 491-498.
- Gözüm, S., & Çapık, C. (2014). Sağlık davranışlarının geliştirilmesinde bir rehber: sağlık inanç modeli. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(3), 230-237.
- Hall, A. G., Houry, A. J., Lopez, E. D., Lisovicz, N., Avis-Williams, A., & Mitra, A. (2008). Breast cancer fatalism: the role of women's perceptions of the health care system. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 19(4), 1321-1335. <https://doi.org/10.1353/hpu.0.0091>
- Haydaroğlu, A., Fatma, S., & Caner, A. (2019). Ege Üniversitesi Hastanesi veri tabanındaki kanser olgularının epidemiyolojik ve genel sağ kalım özellikler. *Ege Tıp Dergisi*, 1-9. <https://doi.org/10.19161/etd.668072>
- Holroyd, E., Twinn, S., & Adab, P. (2004). Socio-cultural influences on Chinese women's attendance for cervical screening. *Journal of Advanced Nursing*, 46(1), 42-52. 10.1111/j.1365-2648.2003.02964.x
- Karabaş, S. (2013). Kadın öğretim elemanlarının meme kanserine bakışı ve kanser korkusunun incelenmesi. Gaziantepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya, A., & Bozkur, B. (2015). Kadercilik eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 11(3). <https://doi.org/10.17860/efd.55137>
- Kulakci, H., Ayyıldız, T. K., Yildirim, N., Ozturk, O., Topan, A. K., & Tasdemir, N. (2015). Effects of breast cancer fatalism on breast cancer awareness among nursing students in Turkey. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 16(8), 3565-3572. <https://doi.org/10.7314/apjcp.2015.16.8.3565>.
- Meme Sağlığı Derneği. Retrieved March 19, 2022 from <https://memeder.org/>
- Molaei-Zardanjani, M., Savabi-Esfahani, M., & Taleghani, F. (2019). Fatalism in breast cancer and performing mammography on women with or without a family history of breast cancer. *BMC Women's Health*, 19(1), 1-5. <https://doi.org/10.1186/s12905-019-0810-6>

- Nahcivan, N. O., & Secginli, S. (2007). Health beliefs related to breast self-examination in a sample of Turkish women. *Oncology Nursing Forum*, Mar; 34(2), 425-32. <https://doi.org/10.1188/07.ONF.425-432>.
- Ozmen, V. (2008). Breast cancer in the world and Turkey. *The Journal of Breast Health*, 4(2), 6-12.
- Pinar Coşkun, S. (2019). Yoksul kadınlarda meme kanseri korkusu ve kadercilik algısının erken tanı davranışlarına etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi.
- Powe, B. D. (2011). Do Recently Diagnosed Black Breast Cancer Patients Find Questions About Cancer Fatalism Acceptable? A Preliminary Report. *Journal of Cancer Education*, 26, 3-4. <https://doi.org/10.1007/s13187-010-0165-z>
- Ramírez, A. S., & Carmona, K. A. (2018). Beyond fatalism: Information overload as a mechanism to understand health disparities. *Social Science & Medicine*, 219, 11-18. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2018.10.006>
- Smith, R. (2019). Andrews KS., Brooks D., Fedewa SA., Manassaram-Baptiste D., Saslow D., Wender RC. Cancer Screening in the United States, 184-210. <https://doi.org/10.3322/caac.21446>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). Using multivariate statistics (Vol. 6). Pearson Boston, MA.
- Talbert, P. Y. (2008). The relationship of fear and fatalism with breast cancer screening among a selected target population of African American middle-class women. *Journal of Social, Behavioral, and Health Sciences*, 2(1), 96-110. <https://doi.org/10.5590/JSBHS.2008.02.1.07>
- T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Teknolojisi Değerlendirme Dairesi Başkanlığı. 2005, 1170 ISBN: 978-975-590-771-0.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma, Geliştirme ve Sağlık Teknolojisi Değerlendirme Dairesi Başkanlığı (2020). Meme Kanseri Korunma, Tarama, Tanı, Tedavi ve İzlem Klinik Rehberi. Retrieved May 1, 2023 from <https://www.vahitozmen.com/t/wp-content/uploads/2020/07/meme-kanseri-rehberi-2020.pdf>
- WHO. Breast cancer statistics. Retrieved February 2, 2022 from. <https://www.who.int/>
- WHO. (2014). Reproductive Health, World Health Organization, World Health Organization. Chronic Diseases and Health Promotion. Comprehensive cervical cancer control: essential practice guide. Retrieved March 18, 2024 from. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241548953>

Determining the Correlation between Alexithymia, Intuitive Eating and Physical Activity Self-Worth in Woman: A Cross-Sectional Study

Kadınlarda Aleksitimi, Sezgisel Yeme ve Fiziksel Aktivite Öz Değeri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Kesitsel Araştırma

Süheyla YARALI¹
Ela VAROL²

¹Atatürk University, Faculty of Nursing,
Department of Public Health Nursing, Erzurum,
Türkiye

²Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of
Health Sciences, Department of Nursing, Ağrı,
Türkiye

ABSTRACT

Objective: This study revealed the relationship of alexithymia with physical activity, self-worth, and intuitive eating in women.

Method: The study was completed with 573 women referred to a family health center in eastern Turkey between June 2021 and June 2022 and agreed to participate. SPSS 25 was used to analyze the data.

Results: The total mean score of the Toronto Alexithymia Scale of the women in the study was 76.53±11.68, while their mean physical activity self-worth inventory was 82.74±9.63, and they mean the intuitive eating scale total score was 45.37±8.22. A negative and significant correlation was found between the alexithymia levels of the women included in the study and intuitive eating. In contrast, a positive correlation was found between their alexithymia levels and physical activity self-worth. As a result of multiple linear regression analysis, it was found that the Intuitive Eating Scale and the Women's Physical Activity Self-Worth Inventory had a moderately significant relationship with alexithymia ($R=0.64$, $R^2=0.41$, $p<.01$). According to these results, intuitive eating and physical activity together explain 41% of the alexithymia variance.

Conclusion: These findings suggest that alexithymia may be important for understanding the effect of intuitive eating and physical activity processes.

Keywords: Alexithymia, Alexithymia in Women, Intuitive Eating, Physical Activity

Öz

Amaç: Bu çalışma, kadınlarda aleksitiminin fiziksel aktivite, öz değer ve sezgisel yeme ile ilişkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma, Haziran 2021-Haziran 2022 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusundaki bir aile sağlığı merkezine başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden 573 kadın ile tamamlandı. Verilerin analizinde SPSS 25 programı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan kadınların Toronto Aleksitimi Ölçeği toplam puan ortalaması 76,53±11,68, fiziksel aktivite öz-değer envanteri toplam puan ortalaması 82,74±9,63 ve sezgisel yeme ölçeği toplam puan ortalaması 45,37±8,22'dir. Çalışmaya dahil edilen kadınların aleksitimi düzeyleri ile sezgisel yeme arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, aleksitimi düzeyleri ile fiziksel aktivite öz değerleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda, Sezgisel Yeme Ölçeği ile Kadınların Fiziksel Aktivite Öz Değer Envanteri'nin aleksitimi ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($R=0,64$, $R^2=0,41$, $p<.01$). Bu sonuçlara göre, sezgisel yeme ve fiziksel aktivite birlikte aleksitimi varyansının %41'ini açıklamaktadır.

Sonuç: Bu bulgular, sezgisel yeme ve fiziksel aktivite süreçlerinin etkisini anlamak için aleksitiminin önemli olabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, Fiziksel Aktivite, Kadınlarda Aleksitimi, Sezgisel Yeme

Geliş Tarihi/Received 05.09.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested 23.10.2024
Son Revizyon/Last Revision 26.10.2024
Kabul Tarihi/Accepted 01.11.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 17.12.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Süheyla YARALI

E-mail: suheyla.yarali@atauni.edu.tr

Cite this article: Yaralı, S., & Varol, E. (2024). Determining the Correlation between Alexithymia, Intuitive Eating and Physical Activity Self-Worth in Woman: A Cross-Sectional Study. *Advances in Women's Studies*, 6(2), 48-54.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Introduction

Alexithymia is described as the difficulty in making sense of, recognizing, distinguishing, and expressing emotions (Preece et al., 2020). It has been stated that the basis of alexithymia may be excessive stress, lack of social support, and a traumatic event (Lyvers et al., 2022). In the following periods, it began to be evaluated as a personality trait described by difficulties in recognizing and defining emotions and externally focused thinking (Luminet et al., 2018). In this context, it has been shown by various studies that, as well as different pathological groups, alexithymic features are also observed in healthy populations. It is considered a personality trait with normal distribution today (Barchetta et al., 2021). When the literature is examined, it can be seen that alexithymia has been associated with a large number of diseases and situations such as Hashimoto's thyroiditis (Martino et al., 2021) gastrointestinal disorders (Carrozzino & Porcelli, 2018), pregnancy and infertility (Jurić Vukelić et al., 2019). Alexithymia has been found to be particularly associated with obesity and eating disorders (Casagrande et al., 2020).

The literature reveals that eating disorder as a psychosocial disorder has seriously increased in recent years and this disorder has an important role in the decrease in physical and mental health (Harmançi et al., 2021). It is also stated in the literature that intuitive eating has an effect on eating disorders, and the term "intuitive eating," defined as a non-dietary behavior, has been created. Intuitive eating, which has an important role in health, provides eating by noticing the body's internal feeling of hunger and satiety (Tribole & Resch, 2020).

It has been reported that intuitive eating behavior, which is effective in regulating eating, is inversely correlated with body weight and body mass index (BMI), especially since it is considered as an alternative approach that focuses on body hunger and gives clues about which food should be consumed in what quantities (Ramalho et al., 2022). It is thought that with this aspect, it can be an approach to prevent obesity and support its treatment (Linardon et al., 2021). In a study evaluating the relationship between intuitive eating and BMI, a negative significant relationship was found between BMI values of female students and intuitive eating (Taş & Kabaran, 2020). Intuitive eating (IE) is a promising alternative to diet, and

has received increased attention in the literature in recent years (Linardon et al., 2021).

Cross-sectional studies have found that intuitive eaters have better psychological and behavioral health (Craven & Fekete, 2019). A longitudinal study conducted with an 8-year follow-up has shown that intuitive eating behavior positively affects psychological health and decreases irregular eating habits (Hazzard et al., 2021). Among the causes of obesity, eating disorders, and insufficient physical activity are the most important modifiable factors. In all studies, it has been determined that physical activity has a significant contribution to people's feeling happy. This indicates that there is a positive relationship between physical activity and psychological health (Zhang & Chen, 2019).

Studies conducted with different groups in the literature have reported that physical activity is insufficient in individuals with high alexithymia levels (Alzahrani et al., 2020). In a Meta-Analysis of Prospective Cohort Studies, it has been found that 150 minutes of moderate to vigorous physical activity per week is protective against the development of depression and reduces the risk by approximately 22% (Schuch et al., 2018).

According to the literature reviews, alexithymia negatively affects nutrition and physical activity behaviors. It has been observed that there are not enough studies on intuitive eating and lack of physical activity, especially affecting women. The increase in research in different regions, will determine the problems related to nutrition and physical activity caused by alexithymia.

The present study was conducted to find out the effects of alexithymia on intuitive eating and physical activity self-worth in women.

Research questions

- Is there a relationship between alexithymia level and intuitive eating?
- Is there a relationship between alexithymia level and physical activity self-worth

Methods

Type of Research

The study had a descriptive and cross-sectional design.

Population and Sample of the Research

The study, conducted between June 2021 and June 2022, aimed to reach all women who came to a Family Health Center in a province in the east of Turkey, selected by random sampling, which included the central districts. Based on a strength analysis of results from 573 participants, we determined that the strength of the study was 99% and the amount of effect was moderate at the 95% confidence level (Cohen, 1992).

Inclusion Criteria

In the study, among the women who came to the Family Health Center, over 18 years old, primary school graduates who voluntarily agreed to participate in the study and did not have a mental or psychological health problem or a problem that prevented communication.

Data Collection Tools

The descriptive characteristics form, Toronto Alexithymia Scale (TAS-20), Intuitive Eating Scale-2 (IES-2) and Women's Physical Activity Self-Worth Inventory (WPASWI) were used in data collection.

The Introductory Information Form: This form, prepared to determine the participants' sociodemographic characteristics, consists of 8 questions about age, educational status, marital status, number of children, level of income, regular exercise status, previous regular exercise status, and body mass index (BMI).

Toronto Alexithymia Scale (TAS-20)

TAS was developed (Taylor et al., 1985) to measure alexithymic characteristics relevant to theoretical information while preventing the socially desirable responses, and obtaining high internal consistency values. It is a 5-point Likert type scale with 26 items. The Turkish validity and reliability study of the scale was conducted by Motan and Gençöz (Motan, 2007). As a result of the factor analysis conducted by these researchers, three factors, "difficulty in communicating emotions", "difficulty in recognizing and describing emotions" and "lack of dreaming" were determined. High scores from the scale indicate high alexithymic features. There is sufficient evidence that the scale is valid and reliable (Motan, 2007; Taylor et al., 1985). In this study, internal consistency estimate was .84.

Intuitive Eating Scale-2 (IES-2)

Intuitive Eating is defined as "mind, body and food dynamic process integration harmony". The first IES (Intuitive eating scale) was developed (Hawkins et al., 2013) in 2004 and it was later readdressed as three factors (Hawkins et al., 2013). The scale, which was later revised by Tylka and Kroon Van Diest (Tylka & Kroon Van Diest, 2013) consists of four factors (Unconditional permission to eat, Eating for physical rather than emotional reasons, Reliance on hunger and satiety cues, Body-food choice congruence). Turkish adaptation of the scale was conducted by Baş et al. 2017 (Bas et al., 2017) who provided good evidence of reliability ($\alpha = .89$) and validity for the scale. In this study, the internal consistency estimate was .65.

Women's Physical Activity Self-Worth Inventory (WPASWI)

Women's Physical Activity Self-Worth Inventory is a 37-item multi-dimensional scale developed in 2013 (Huberty et al., 2013). The Turkish validity and reliability study of the scale was conducted in 2014 (Yurtçiçek, 2019). WPASWI is a 4-point Likert type (Totally disagree '1', Disagree '2', Agree '3', Totally agree '4') scale assessing non-physical aspects of physical activity related self-worth in women. The Cronbach alpha values of the original scale are: Knowledge .90, Emotional .87, Social .72. Total possible score from the scale varies between 37 and 148. The feeling of self-worth increases with the increase in score. In this study, internal consistency estimate was .82.

Collection of the Data

Written informed consent was obtained from the institution where the study was conducted by the researchers, and written permission was obtained from those who agreed to participate in the study. Then, (10-15 minutes on average), data were collected with questionnaires. The BMI of the participants was calculated by measuring their height and weight. A scale and a wall-mounted height meter in the family health center were used for the measurement. Data collection was completed between June 2021 and June 2022.

Data analysis

The researcher transferred the data obtained in the

study to the computer environment and analyzed them using the SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) software package. Descriptive tests, Ki-Kare, Pearson correlation test, and linear regression were used to evaluate the data statistically.

Ethical Considerations

Ethics committee approval was obtained from the Ağrı İbrahim Çeçen University Scientific Research Ethics Committee (date: 26.05.2021 number: 155) in order to initiate and implement the study. We have received permission from the relevant institution. The purpose of the study was explained and the participation of volunteers from women was ensured. Within the scope of the study, individual rights were protected by adhering to the Helsinki Declaration of Human Rights at all stages of the research.

Results

Table 1. Distribution of descriptive characteristics of the women

	Number	Percentage (%)
Educational status		
Primary school	67	11.7
Middle school	222	38.7
High school	169	29.5
University and higher	115	20.1
Marital status		
Married	460	80.3
Single	113	19.7
Number of children		
None	92	16.1
1	64	11.2
2	115	20.1
3	167	29.1
4 and more	135	23.5
Level of income		
Level < expense	366	63.9
Level = expense	184	32.1
Level > expense	23	4
Exercising regularly		
Yes	74	4.2
No	499	95.8
Exercising regularly before		
Yes	74	12.9
No	499	87.1
Body Mass Index (BMI)		
Normal		
Overweight	354	61.7
Obese	186	32.5
	33	5.8
	Mean	Standard deviation
Age (years)	40.16	±13.05
Weight (kg)	67.21	±9.71

The mean age of the women included in the study was 40.16 ± 13.05 years, while their mean weight was 67.21 ± 9.71 kg. It was found that 32.5 % were overweight and 5.8% were obese. Of the women, 12.9 exercised regularly before, while 4.2 % were exercising regularly for the moment (Table 1).

Table 2. Minimum, maximum and mean scale scores of the women

Scales	Min	Max	Mean±SD
Toronto Alexithymia Scale	41	104	76.53±11.68
Women's Physical Activity Self-Worth Inventory	54	107	82.74±9.63
Intuitive Eating Scale	28	62	45.37±8.22

The total mean score of the Toronto Alexithymia Scale of the women in the study was 76.53 ± 11.68 , while their mean physical activity self-worth inventory was 82.74 ± 9.63 , and their mean the intuitive eating scale total score was 45.37 ± 8.22 (Table 2).

Table 3. The correlation between the Toronto Alexithymia Scale, Women's Physical Activity Self-Worth Inventory and Intuitive Eating Scale scores

	Intuitive Eating Scale Total Score	Women's Physical Activity Self-Worth Inventory Total Score
Toronto Alexithymia Scale Total Score	$r = -.249^{**}$ $p = .000$	$r = .597^{**}$ $p = .000$

Pearson correlation (2-tailed); ** $p < .001$

A negative and significant correlation was found between women's alexithymia and intuitive eating levels, while there was a positive significant correlation between alexithymia and women's physical activity self-worth ($p < .05$) (Table 3).

Table 4. Multiple linear regression analysis result for the prediction of alexithymia

Women's Physical Activity Self-Worth Inventory	Intuitive Eating Scale	Constant	Variable
.718	-.337		B
.039	.046	3.876	Standard Error
.593	-.238	-	β
18.461	-7.406	8.365	t
.000	.000	.000	p
		.643	R
		.411	R²
		200.567	F

Constant: Toronto Alexithymia Scale

As a result of multiple linear regression analysis, it was found that Intuitive Eating Scale and had Women's Physical Activity Self-Worth Inventory a moderately significant relationship with alexithymia ($R=0.64$, $R^2=0.41$, $p<.01$). Accordingly, intuitive eating and physical activity together explain 41% of the variance of alexithymia. It can be said that one unit increase in alexithymia will cause a change of .71 in physical activity, and a decrease of one unit will cause a decrease of .33 in intuitive eating (Table 4).

Discussion

A negative significant correlation was determined between alexithymia levels and intuitive eating in women included in the study, and as the level of alexithymia increased, the level of intuitive eating decreased. There was a positive significant correlation between alexithymia levels and physical activity self-worth in women, and physical activity self-worth in women was positively affected as the level of alexithymia increased. When the literature was examined, it was found in studies on the effects of alexithymia that the rate of eating disorders is higher in women with high alexithymia levels (Cascino et al., 2021).

In a meta-analysis examining the psychological connections of intuitive eating, intuitive eating has been detected to be inversely correlated with the index of unrestrained eating pathology, body image disorders, and psychological distress, and positively associated with a wide variety of positive psychology constructs. It has been

reported that women have lower levels of intuitive eating than men (Linardon et al., 2021). High rates of obesity in women support this situation. In a study conducted on women, it is stated that a high level of intuitive eating may cause conditions such as deterioration in body image and depressive symptoms, which occur as a result of conditions such as obesity (Lee et al., 2022). A study conducted in a group with demographic differences indicated that intuitive eating can be an important approach and demographic differences should be taken into account when designing interventions (Gödde et al., 2022).

As stated in these studies, it is important to plan studies and to plan initiatives for these by considering demographic differences such as place of residence and family structure and psychosocial states. All these reasons support that long term weight loss not only with diet but also through gaining eating behaviors by healthy lifestyle behaviors will contribute to all health needs (Khasteganan et al., 2019). As seen in the literature, intuitive eating is recommended as an effective lifelong eating approach that benefits health by feeling good psychologically and socially compared to diet programs where eating is restricted. Especially gender based regressions show that intuitive eating scores are significantly correlated with all psychosocial health indicators researched. It is important to carry out studies by determining the psychosocial states of women with lower intuitive eating. Physical activity self-worth and related practices in women are important in protecting and developing health. Determining psychological conditions such as alexithymia will contribute to this.

In this study, it was found that although physical activity self-worth was moderate, the number of women who had regular physical activity was low and physical activity self-worth was high in women who had high alexithymia level. It can be thought that the reason for this can be due to positive physical activity self-worth but high level of alexithymia, which includes being externally oriented and difficulties in describing emotions. It has been determined in a study that physical activity is related to cultural values (Chalabaev et al., 2022). Reviewing the literature revealed that women who participated in regular physical activity had higher physical activity self-worth perceptions (Kaya, 2021). In a study, reported that university graduate women were more active in physical activities and more open to

activity when compared to women with other education levels (Korkmaz, 2020).

In a study conducted to find out the physical activity self-worth of female university students, statistically significant differences have been found between regular physical activity participation and women's physical activity self-worth (Kiliç & Yildirim, 2020).

Limitations and Generalizability of the Study

The results of the present study are limited to the women living in a city in the east of Turkey. Each region has physical, social, and cultural differences, so the results can be generalized only to this region.

Conclusion and Recommendations

In line with these results, it was determined in the present study that women had high alexithymia levels and low intuitive eating levels. A negative correlation was observed between alexithymia and intuitive eating. Women with high level of alexithymia were found to have high physical activity self-worth. However, high physical activity self-worth could not have resulted in women's being engaged in regular physical activity. Regular physical activity level was found to be very low. The reason for this is considered to be the problem in activating emotions in alexithymia. The fact that a large number of studies have showed that especially eating disorders and insufficient physical activity were related with psychological problems supports this situation. The present study showed that high level of alexithymia is associated with intuitive eating and physical activity. It has been supported by studies that the intuitive eating model can reduce the negative emotional states caused by energy-restricted diets, and thus increase the motivation and psychological adjustment. For this reason, it is thought that increasing intuitive eating programs will have positive results in the general population. The results of the study suggest that malnutrition and lack of physical activity in women should be evaluated within the scope of psychological problems such as electcitemia.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was obtained from the Ağrı İbrahim Çeçen University Scientific Research Ethics Committee (date: 26.05.2021 number: 155) in order to initiate and implement the study. We have received permission from the relevant institution. The purpose of the study was explained and the participation of volunteers from women was ensured. Within the scope of the study, individual rights were protected by adhering to the Helsinki Declaration of Human Rights at all stages of the research.

Participant Consent: Verbal consent was obtained from all participants participating in the study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept–E.V.; Design–S.Y.; Supervision–E.V.; Resources–S.Y.; Materials–S.Y., E.V.; Data Collection and/ or Processing–S.Y., E.V.; Analysis and/or Interpretation–S.Y.; Literature Search–S.Y.,E.V.; Writing Manuscript–S.Y.; Critical Review–E.V.

Conflict of Interest: The authors declare no potential conflicts of interests with respect to the authorship and/or publication of this article.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

References

- Alzahrani, S. H., Coumaravelou, S., Mahmoud, I., Beshawri, J., & Algethami, M. (2020). Prevalence of alexithymia and associated factors among medical students at King Abdulaziz University: A cross-sectional study. *Annals of Saudi Medicine*, 40(1), 55-62.
- Barchetta, S., Martino, G., Craparo, G., Salehinejad, M. A., Nitsche, M. A., & Vicario, C. M. (2021). Alexithymia is linked with a negative bias for past and current events in healthy humans. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(13), 6696.
- Bas, M., Karaca, K. E., Saglam, D., Arıtcı, G., Cengiz, E., Köksal, S., & Buyukkaragoz, A. H. (2017). Turkish version of the Intuitive Eating Scale-2: Validity and reliability among university students. *Appetite*, 114, 391-397.
- Carrozzino, D., & Porcelli, P. (2018). Alexithymia in gastroenterology and hepatology: a systematic review. *Frontiers in Psychology*, 9, 470.
- Casagrande, M., Boncompagni, I., Forte, G., Guarino, A., & Favieri, F. (2020). Emotion and overeating behavior: Effects of alexithymia and emotional regulation on overweight and obesity. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 25, 1333-1345.
- Cascino, G., Monteleone, A. M., Marciello, F., Pellegrino, F., Ruzzi, V., & Monteleone, P. (2021). Alexithymia and cortisol awakening response in people with eating disorders. *The World Journal of Biological Psychiatry*, 22(7), 546-551.
- Chalabaev, A., Sieber, S., Sander, D., Cullati, S., Maltagliati, S., Sarrazin, P., Boisgontier, M. P., & Cheval, B. (2022). Early-life socioeconomic circumstances and physical activity in older age: women pay the price. *Psychological Science*, 33(2), 212-223.
- Cohen, J. (1992). Statistical power analysis. *Current Directions in Psychological Science*, 1(3), 98-101.

- Craven, M. P., & Fekete, E. M. (2019). Weight-related shame and guilt, intuitive eating, and binge eating in female college students. *Eating Behaviors*, 33, 44-48.
- Gödde, J. U., Yuan, T. Y., Kakinami, L., & Cohen, T. R. (2022). Intuitive eating and its association with psychosocial health in adults: A cross-sectional study in a representative Canadian sample. *Appetite*, 168, 105782.
- Harmancı, H., Akdeniz, S., & Ahçı, Z. G. (2021). Prevalence of Eating Disorders: Its Relationship with Alexithymia and Mental Complaints. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology (CTJPP)*, 3(1).
- Hawkins, J. L., Mercer, J., Thirlaway, K. J., & Clayton, D. A. (2013). "Doing" gardening and "being" at the allotment site: Exploring the benefits of allotment gardening for stress reduction and healthy aging. *Ecopsychology*, 5(2), 110-125.
- Hazzard, V. M., Telke, S. E., Simone, M., Anderson, L. M., Larson, N. I., & Neumark-Sztainer, D. (2021). Intuitive eating longitudinally predicts better psychological health and lower use of disordered eating behaviors: findings from EAT 2010–2018. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 26, 287-294.
- Huberty, J., Vener, J., Gao, Y., Matthews, J. L., Ransdell, L., & Elavsky, S. (2013). Developing an instrument to measure physical activity related self-worth in women: Rasch analysis of the Women's Physical Activity Self-Worth Inventory (WPASWI). *Psychology of Sport and Exercise*, 14(1), 111-121.
- Jurić Vukelić, D., Kušević, Z., & Horvatić, J. (2019). Alexithymia and psychological distress among women undergoing in vitro fertilization. *Psychiatria Danubina*, 31(4), 473-477.
- Kaya, A., H.S. Aksu, and F. Arslan. (2021). Investigation of physical activity self-esteem perceptions of women who regularly and irregularly participate in physical activities. *Sportive*, 4 (2), 57-76.
- Khasteganan, N., Lycett, D., Furze, G., & Turner, A. P. (2019). Health, not weight loss, focused programmes versus conventional weight loss programmes for cardiovascular risk factors: a systematic review and meta-analysis. *Systematic reviews*, 8(1), 1-18.
- Kiliç, Y., & Yildirim, E. (2020). Investigation of the Physical Activity Self-Worth of Women Who Study in University. *World Journal of Education*, 10(1), 110-116.
- Korkmaz, N. H., & Demir, F. (2020). The Effect of Some Socio-Demographic Features on Physical Activity Levels of Women of Turkish Nationality and Foreign Nationality. *Journal of Sports Education*, 4(2), 1422.
- Lee, M. F., Madsen, J., Williams, S. L., Browne, M., & Burke, K. J. (2022). Differential effects of intuitive and disordered eating on physical and psychological outcomes for women with young children. *Maternal and Child Health Journal*, 1-8.
- Linardon, J., Tylka, T. L., & Fuller-Tyszkiewicz, M. (2021). Intuitive eating and its psychological correlates: A meta-analysis. *International Journal of Eating Disorders*, 54(7), 1073-1098.
- Luminet, O., Bagby, R. M., & Taylor, G. J. (2018). Alexithymia: advances in research, theory, and clinical practice.
- Lyvers, M., Ryan, N., & Thorberg, F. A. (2022). Alexithymia, negative moods, and fears of positive emotions. *Current Psychology*, 1-10.
- Martino, G., Caputo, A., Vicario, C. M., Feldt-Rasmussen, U., Watt, T., Quattropiani, M. C., Benvenga, S., & Vita, R. (2021). Alexithymia, emotional distress, and perceived quality of life in patients with hashimoto's thyroiditis. *Frontiers in Psychology*, 12, 667237.
- Motan, İ., & Gençöz, T. (2007). The Relationship of dimensions of alexithymia with the intensity of depression and anxiety. *Turk J Psychiatry*, 18(4), 333-343.
- Preece, D. A., Becerra, R., Robinson, K., Allan, A., Boyes, M., Chen, W., Hasking, P., & Gross, J. J. (2020). What is alexithymia? Using factor analysis to establish its latent structure and relationship with fantasizing and emotional reactivity. *Journal of Personality*, 88(6), 1162-1176.
- Ramvalho, S. M., Saint-Maurice, P. F., Félix, S., & Conceição, E. (2022). Intuitive eating Scale-2: Factor structure and associations with disordered eating, impulsivity and quality of life in adolescents with overweight/obesity. *Eating Behaviors*, 44, 101593.
- Schuch, F. B., Vancampfort, D., Firth, J., Rosenbaum, S., Ward, P. B., Silva, E. S., Hallgren, M., Ponce De Leon, A., Dunn, A. L., & Deslandes, A. C. (2018). Physical activity and incident depression: a meta-analysis of prospective cohort studies. *American Journal of Psychiatry*, 175(7), 631-648.
- Taş, E., & Kabaran, S. (2020). Sezgisel yeme, duygusal yeme ve depresyon: Antropometrik ölçümler üzerinde etkileri var mı. *Sağlık ve Toplum*, 20(3), 127-139.
- Taylor, G.J., Ryan, D., & Bagby, M. (1985). Toward the development of a new self-report alexithymia scale. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 44(4), 191-199.
- Tribole, E., & Resch, E. (2020). Intuitive eating: A revolutionary anti-diet approach. St. Martin's Essentials.
- Tylka, T. L., & Kroon Van Diest, A. M. (2013). The Intuitive Eating Scale–2: Item refinement and psychometric evaluation with college women and men. *Journal of Counseling Psychology*, 60(1), 137.
- Yurtçiçek, S., & Kömürcü, N. (2019). Investigation of physical activity self-esteem perceptions of women who regularly and irregularly participate in physical activities validity and reliability study of the Turkish Form HEAD. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(3), 205-209.
- Zhang, Z., & Chen, W. (2019). A systematic review of the relationship between physical activity and happiness. *Journal of Happiness Studies*, 20(4), 1305-1322.

Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumu ile Cinsel Öz-Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

The Relationship Between Women's Gender Role Attitudes and Sexual Self-Efficacy

Sevim SARISOY¹
Nilüfer TUĞUT¹
Goyarchin MEHDİYEVA³

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye
²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas, Türkiye

Geliş Tarihi/Received 29.03.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested 16.05.2024
Son Revizyon/Last Revision 29.08.2024
Kabul Tarihi/Accepted 02.09.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 17.12.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Sevim SARISOY

E-mail: sevimsarisoy@cumhuriyet.edu.tr

Cite this article: Sarisoy, S., Tuğut, N., & Mehdıyeva, G. (2024). The Relationship Between Women's Gender Role Attitudes and Sexual Self-Efficacy, *Advances in Women's Studies*, 6(2), 55-64.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine tutumu ve cinsel öz-yeterlilik arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tiptedir. Örneklem büyüklüğünü hesaplamak için "G. Power-3.1.9.7" programı kullanılmıştır. Örneklem araştırma kriterlerini karşılayan 216 kadın alınmıştır. Verilerin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve Cinsel Öz-Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, ANOVA, bağımsız örneklem t-testi, ve Pearson korelasyon analizleri kullanılmıştır. Yanılma düzeyi ise $p < .05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Toplumsal cinsiyet rollerine tutumu ile cinsel öz-yeterlilik arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır ($r=0,108$; $p > .05$) ancak Cinsel Öz-yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalaması ile Kadınların Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutu ($r=0,274$) ve Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutu ($r=0,256$) puanları arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde, Evlilikte Cinsiyet Rolü alt boyutu ($r=-0,221$) puanı arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ve Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutu ($r=-,308$) puanı arasında negatif yönlü, orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < .05$).

Sonuç: Kadınların eşitlikçi cinsiyet rollerine ve geleneksel cinsiyet rollerine arttıkça, evlilikte cinsiyet rollerine ve erkek cinsiyet rollerine azaldıkça, cinsel öz-yeterlilik düzeylerinin arttığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Öz-Yeterlilik, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Rolü, Tutum

ABSTRACT

Objective: This study aimed to determine the relationship between women's gender role attitudes and sexual self-efficacy.

Method: The research is descriptive type. "G. Power-3.1.9.7" program was used to calculate the sample size. The sample included 216 women who met the research criteria. Personal Information Form, Gender Roles Attitude Scale and Sexual Self-Efficacy Scale were used to collect the data. Descriptive statistical methods, ANOVA, independent sample t-test, and Pearson correlation analysis were used to analyze the data. The error level $p < .05$ was accepted as significant.

Results: No significant relationship was found between gender roles attitude and sexual self-efficacy ($r=0.108$; $p > .05$) however, it was determined that there was a positive, low level relationship between the mean total score of the Sexual Self-Efficacy Scale and the scores of the Egalitarian Gender Role sub-dimension ($r=0.274$) and the Traditional Gender Role sub-dimension ($r=0.256$), a negative, low level relationship between the Gender Role in Marriage sub-dimension ($r=-0.221$) and a negative, moderate level relationship between the score of the Male Gender Role sub-dimension ($r=-.308$) ($p < .05$).

Conclusion: It was found that there was no relationship between women's gender roles and sexual self-efficacy, but sexual self-efficacy levels increased as egalitarian gender roles and traditional gender roles increased and as marital gender roles and male gender roles decreased.

Keywords: Sexual Self-Efficacy, Gender, Gender Role, Attitude

Giriş

Bireylerin erkek veya kadın olarak sergiledikleri fizyolojik, biyolojik ve genetik özellikler 'cinsiyet' olarak adlandırılmaktadır (Reale ve ark, 2023). Toplumsal cinsiyet (gender) ise toplumdaki kadın ve erkeğe yönelik beklentileri, onlara biçilen değerleri, rolleri, kalıp yargıları, nitelikleri ve davranışları içine alan bir kavramdır (Tabassum & Nayak, 2021). Toplumsal cinsiyet biyolojik cinsiyetten farklı olarak kültürden kültüre değişkenlik gösterebilen, toplum tarafından ortaya çıkarıldığı varsayılan ve zamanla değişkenlik gösteren rolleri kapsamaktadır (Akın & Özpınar, 2018; Pekel, 2019). Bir toplumdaki bireylerin kadın ve erkek olmak üzere her iki cinsiyete yönelik beklediği değerler toplumsal cinsiyet rol kalıplarını ortaya çıkarmaktadır (Lee & Li, 2020). Doğumdan itibaren öğrenilmeye ve kazanılmaya başlanan bu roller erkek ve kadın için toplumdaki görevleri belirleyip, genelleştirmektedir. Toplumların çoğuna bakıldığında; çocuk bakmak, ev işlerini yapmak, yemek yapmak, sakin, uysal ve anlayışlı olmak gibi temel roller ve yargılar kadına yüklenirken, evi geçindirmek, ailenin reisi olmak, para kazanmak, sözünü dinletmek, güçlü ve sert olmak gibi temel özellik ve yargılar erkeğe yüklenmiştir (Haarmans ve ark, 2018; WHO, 2018; Başar, 2020). Ailedeki görev dağılımları, demokratik yapı, erkek ve kız çocuklarına karşı olan tutumlar, kadına verilen değer çocukların toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmesinde ve şekillendirmesinde etkili olan faktörler arasında yer almaktadır (Akın & Özpınar, 2018; Haarmans ve ark, 2018). Bunlarla birlikte kendine güven ve saygı kavramlarını içine alan konular, gelir düzeyini içine alan ekonomik koşullar, eğitim, liderlik ve katılım kavramlarını kapsayan siyasi konular da cinsiyet rollerinin oluşmasında etkili olmaktadır (Akın & Özpınar, 2018; Bertrand, 2020). Cinsiyet rollerini etkileyen faktörlerden biri olan öz-yeterlilik kavramı, insanların kendi yetkinliklerine ilişkin bireysel değerlendirmeleri, tutumları ya da inançları olarak tanımlanırken; başka bir ifadeyle, kişilerin başarılı olmak istedikleri belirli bir konuda gerekli etkinlikleri organize edip, uygulamasına yönelik inancı olarak belirtilmiştir (Peiffer ve ark, 2020; Sezgin & Düşükcan, 2020). Cinsiyet rollerinin önemli bir parçası olan cinsellik; sosyal kurallar ve değer yargıları çerçevesinde şekillenmiş olup, iki kişinin cinsel hazını içine alan uyum içindeki beraberliğidir

şeklinde tanımlanmıştır (Ford ve ark, 2021). Bireylerin yaşamlarını biyolojik, sosyal, kültürel, psikolojik, ahlak, dini, politik, geleneksel gibi birçok yönüyle etkileyen ve bu faktörlerden etkilenen cinsellik bu bileşenleri tüm boyutlarıyla kapsayan bir bütündür (Classon ve ark, 2018; Aksoy ve ark, 2019). Cinsellik ve öz-yeterlilik kavramlarını içeren cinsel öz yeterlilik kavramı ise kişilerin güvenli ve sağlıklı bir cinsel eylemi gerçekleştirme yeteneğine, cinsel yaşamları üzerindeki hakimiyetlerine, cinsel bir partner olarak uygunluğuna ve uyumuna, cinsel tatmin etme yeteneğine, cinsel bir ajan olarak yetkinliğine ve yeterliliğine odaklanır. Bunlarla birlikte riskli cinsel davranışların azaltılması ve önlenmesinde önemli bir belirleyici olan cinsel karar verme sürecinde de etkin rol oynar (Classon ve ark, 2018; Assarzadeh ve ark, 2019). Toplumsal cinsiyet rollerine, toplum tarafından kadına yüklenen sorumluluklar, beklentiler, rol ve tutumlar olarak bakıldığında bu değerlerin kadının cinsel hayatı üzerindeki belirleyici rolleri ön plana çıkmaktadır. Bu araştırma ile kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve cinsel öz-yeterlilikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumu nasıldır?
2. Kadınların cinsel öz- yeterlilik düzeyleri nedir?
3. Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile cinsel öz-yeterlilikleri arasında ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, 01 Temmuz – 30 Kasım 2023 tarihleri arasında İç Anadolu bölgesinde yer alan bir ilin üniversite hastanesinin Doğum ve Kadın Hastalıkları Polikliniği'ne başvuran kadınlardan oluşmuştur. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü hesaplamak için "G. Power-3.1.9.7" programı kullanılmıştır. Örneklem hacmi; $\beta = 0,09$ hata riski ile $1 - \beta = 0,91$ güçte, $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde, $1 - \alpha = 0,95$ güven aralığında belirlenmiş olup,

toplamda 216 (n=216) olarak saptanmıştır ve araştırmaya katılmaya gönüllü, iletişim problemi olmayan ve evli 216 kadın dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Cinsel Öz-Yeterlilik Ölçeği” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Bu form araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanmıştır (Çelik, 2013; Gökçay & Akça, 2018; Assarzadeh ve ark, 2019; Pekel, 2019). Formda sosyodemografik özellikler (yaş, cinsiyet, meslek, aile tipi, çalışma durumu, eğitim durumu) ve cinsellik ile ilgili (cinselliği anne ya da baba ile rahat konuşabilme durumu) sorular yer almaktadır. Form 2 açık uçlu, 12 kapalı uçlu toplam 14 sorudan oluşmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

2011 yılında Zeyneloğlu'nun geliştirdiği ölçek toplam 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipte yapılmış olup, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü olmak üzere beş alt boyuttan meydana gelmiştir. Ölçekten alınabilecek en fazla puan 190 iken, en az puan 38 olarak belirlenmiştir. Ölçekte yer alan geleneksel tutum cümlelerinde ‘tamamen katılıyorum’ seçeneği 1 puan, ‘kesinlikle katılmıyorum’ seçeneği 5 puan olarak değerlendirilirken; eşitlikçi tutum cümlelerinde tam tersi olarak; ‘tamamen katılıyorum’ seçeneği 5 puan, ‘kesinlikle katılmıyorum’ seçeneği 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar kişinin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduğunu belirtirken, düşük puanlar toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel tutumları ifade etmektedir. Ölçeğin geliştirme çalışmasında Cronbach Alpha değeri 0,92 olarak belirlenmiştir (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011). Araştırmamızda ise Cronbach Alpha değeri 0,81 olarak hesaplanmıştır.

Cinsel Öz-Yeterlilik Ölçeği (CÖYÖ)

2010 yılında Humphres ve Kennett tarafından geliştirilen ölçeğin 2013 yılında Çelik tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Sekizli likert tipte olan ölçek toplamda beş sorudan oluşmaktadır ve tek boyuta sahiptir. Ölçeğin 3. ve

4. maddelerinin ters çevrilerek kodlanması gerekmektedir. Toplam puan üzerinden değerlendirilen ölçekten alınabilecek en yüksek puan 40 iken, en düşük puan 0 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin değerlendirilmesinde kullanılan toplam puanın yüksek olması cinsel öz yeterliliğin yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,71 olarak bildirilmiştir (Çelik, 2013). Araştırmamızda ise Cronbach Alpha değeri 0,82 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Doğum ve Kadın Hastalıkları polikliniğine gidilerek kadınlar ile görüşülmüş, uygun saatler ve uygun ortam (tek kişilik oda) belirlenmiştir. Formların uygulaması öncesi yüze görüşme yöntemi ile araştırma ile ilgili açıklama yapılmış, yazılı ve sözlü onamları alınmış ve formlar katılımcılar tarafından doldurulup kapalı zarf içinde alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri SPSS 22.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Araştırma verileri değerlendirilirken, normallik dağılımı için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Veriler normal dağılım göstermiş ve parametrik testler kullanılmıştır. Veriler; sayı-yüzdeler dağılımı, ANOVA, Independent sample t test, Pearson korelasyon testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Hangi grubun diğerlerinden farklı olduğunu belirlemek için homojenlik varsayımını sağlayanlarda Tukey testi kullanılmıştır. Araştırmada $p < ,05$ değeri anlamlı olarak alınmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Helsinki Bildirgesi'ne uygun bir şekilde yürütülmüştür. Araştırmanın yürütülebilmesi için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (Tarih: 22 Mart 2023, Karar No: 2023-03/23) ve araştırmanın yapıldığı kurumlardan yazılı izin alınmıştır. Çalışmaya katılan kadınlardan hem yazılı hem sözlü olarak onam alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1'de kadınların tanıtıcı özellikleri verilmiştir. Araştırmada kadınların %69,9'unun 18-35 yaş grubunda olduğu, %39,4'ünün üniversite ve üzeri mezunu olduğu, %78,2'sinin herhangi bir işte çalışmadığı, %78,2'sinin çekirdek ailede yaşadığı, %60,2'sinin gelirinin giderine denk

olduğu, %63,4'ünün yaşadığı yerin il olduğu, %56,9'unun anlaşarak evlendiği, %58,3'ünün annesinin ilkokul mezunu olduğu, %68,1'inin babasının ilkokul mezunu olduğu, %61,6'sında eş yaşının 18-35 yaş grubunda olduğu,

%40,7'sinin eşinin üniversite ve üzeri mezunu olduğu ve %89,4'ünün eşinin çalıştığı belirlenmiştir. Kadınların %74,5'inin annesi ile cinselliği konuşmadığı ve %94,9'unun babası ile cinselliği konuşmadığı saptanmıştır.

Tablo 1. Kadınların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı

Özellikler		n (%)
Yaş	18-35	151(69,9)
	35 Yaş Üstü	65 (30,1)
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	67 (31,0)
	Lise	64 (29,6)
	Üniversite ve Üzeri	85 (39,4)
Çalışma Durumu	Çalışıyor	47 (21,8)
	Çalışmıyor	169 (78,2)
Aile Tipi	Çekirdek Aile	169 (78,2)
	Geniş Aile	47 (21,8)
Gelir Durumu	Gelir Giderden Az	60 (27,8)
	Gelir Gidere Denk	130(60,2)
	Gelir Giderden Fazla	26 (12,0)
Yaşanan Yer	İl	137 (63,4)
	İlçe	42 (19,4)
	Köy	37 (17,2)
Evlenme Tipi	Anlaşarak	123 (56,9)
	Görücü Usulü	93 (43,1)
Anne Eğitimi	Okur-Yazar Değil	63 (29,2)
	İlköğretim	126 (58,3)
	Lise	16 (7,4)
	Üniversite ve Üzeri	11 (5,1)
Baba Eğitimi	Okur-Yazar Değil	13 (6,0)
	İlköğretim	147 (68,1)
	Lise	35 (16,2)
	Üniversite ve Üzeri	21 (9,7)
Eş Yaş	18-35	133(61,6)
	35 Yaş Üstü	83 (38,4)
Eş Eğitim	İlköğretim	52 (24,1)
	Lise	76 (35,2)
	Üniversite ve Üzeri	88 (40,7)
Eş Çalışma Durumu	Çalışıyor	193 (89,4)
	Çalışmıyor	23 (10,6)
Anne İle Cinsellik Konuşma Durumu	Evet	55 (25,5)
	Hayır	161 (74,5)
Baba İle Cinsellik Konuşma Durumu	Evet	11 (5,1)
	Hayır	205 (94,9)

Tablo 2’de kadınların TCRTÖ ve CÖYÖ alt boyut toplam puan ortalamaları verilmiştir. Kadınların TCRTÖ toplam puan ortalamasının 110,93±9,75, eşitlikçi cinsiyet rolü alt ölçeği puan ortalamasının 32,79± 6,47, kadın cinsiyet rolü alt ölçeği puan ortalamasının 22,90± 3,91, evlilikte cinsiyet

rolü alt ölçeği puan ortalamasının 15,81±4,49, geleneksel cinsiyet rolü alt ölçeği puan ortalamasının 27,30±6,78, erkek cinsiyet rolü alt ölçeği puan ortalamasının 12,11±4,31 ve CÖYÖ toplam puan ortalamasının 28,48±9,72 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Kadınların CÖYÖ ve TCRTÖ-alt boyut toplam puan ortalamalarının dağılımı

Ölçekler	Min	Max	X±SS*
Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTÖ)	78,00	132,00	110,93±9,75
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü (ECR)	8,00	40,00	32,79± 6,47
Kadın Cinsiyet Rolü (KCR)	9,00	35,00	22,90± 3,91
Evlilikte Cinsiyet Rolü (EVCR)	8,00	36,00	15,81±4,49
Geleneksel Cinsiyet Rolü (GCR)	10,00	40,00	27,30±6,78
Erkek Cinsiyet Rolü (ERCR)	6,00	28,00	12,11±4,31
Cinsel Öz-Yeterlilik Ölçeği (CÖYÖ)	5,00	40,00	28,48±9,72

*SS: Standart Sapma

Tablo 3’te kadınların tanıtıcı özelliklerine göre TCRTÖ ile CÖYÖ puan ortalamaları karşılaştırılması verilmiştir. Kadınların eğitim düzeyi, aile tipi, gelir durumu, yaşanan yer ve eş çalışma durumuna göre cinsel öz-yeterlilik ölçeği toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<,05$). Kadınların eğitim düzeyi, evlenme tipi, baba eğitim düzeyi, eş yaşı ve eş eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puan arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<,05$). Kadınların öğrenim düzeyine, çalışma durumuna, baba öğrenim düzeyine, eş eğitim düzeyine göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($p<,05$). Kadınların anne ile cinsellik konuşma durumuna göre kadın cinsiyet rolü alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel farklılığın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<,05$). Kadınların eğitim düzeyine, çalışma durumuna, gelir durumuna, yaşanan yere, anne eğitim düzeyine, eş eğitim düzeyine, eş çalışma durumuna göre evlilikte cinsiyet rolü alt ölçek puan ortalamaları arasında

farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<,05$). Kadınların yaşına, eğitim düzeyine, çalışma durumuna, aile tipine, gelir durumuna, evlenme tipine, baba eğitim düzeyine, eş yaşına, eş eğitim düzeyine, eş çalışma durumuna göre geleneksel cinsiyet rolü alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<,05$).

Kadınların eğitim düzeyine, çalışma durumuna, gelir durumuna, anne eğitim düzeyine, eş eğitim düzeyine, eş çalışma durumuna göre erkek cinsiyet rolü alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel farklılığın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<,05$).

Tablo 3. Kadınların tanıtıcı özelliklerine göre CÖYÖ ve TCRTÖ-alt boyut toplam puan ortalamasının karşılaştırılması

Özellikler		ECR	KCR	EVCR	GCR	ERCR	TCRTÖ	CÖYÖ
		X±S	X±S	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
Yaş	18-35	33,02±6,65	22,93±3,92	15,44±4,64	28,32±9,4	11,83±4,57	111,56±9,82	28,76±9,47
	35 Yaş Üstü	32,26±6,04	22,83±3,93	16,66±3,99	24,93±5,84	12,76±3,60	109,46±9,47	27,83±10,38
t/p		,796/,427	-,177/,860	-1,837/,068	3,450/,000	-1,464/,145	1,456/,147	644/,520
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	30,67±6,20	22,95±4,31	18,08±4,32	23,71±6,16	14,05±4,32	109,49±10,15	25,44±11,11
	Lise	31,82±7,34	22,59±3,76	15,89±4,31	26,60±6,47	11,92±3,82	108,84±9,93	30,09±8,96
	Üniversite ve Üzeri	35,20±5,12	23,09±3,72	13,95±3,91	30,65±5,86	10,72±4,12	113,63±8,72	28,48±9,72
F/p		11,152 /,000	,305/,738	18,483/,000	24,510/,000	12,439/,000	5,703/,004	4,934/,008
Fark		3>1,2		1>2,3	3>1,2	1>2,3	3>2	2>3
Çalışma Durumu	Çalışıyor	34,87±6,21	23,04±4,12	14,04±3,41	30,76±6,45	10,12±3,11	112,85±8,98	30,12±10,19
	Çalışmıyor	32,21±6,44	22,86±3,86	16,30±4,63	26,34±6,57	12,66±4,44	110,39±9,91	28,02±9,57
t/p		2,517/,013	,276/,783	-3,688/,000	4,097/,000	-4,465/,000	1,531/,127	1,314/,190
Aile Tipi	Çekirdek Aile	32,98±6,58	22,71±3,67	15,57±4,40	27,93±6,60	11,84±4,01	111,04±9,92	29,34±9,59
	Geniş Aile	32,10±6,07	23,59±4,66	16,65±4,73	25,04±7,00	13,10±5,20	110,51±9,16	25,36±9,64
t/p		,826/,410	-1,374/,171	-1,469/,143	2,631/,009	-1,788/,075	,333/,739	2,516/,013
Gelir Durumu	Gelir Giderden Az	31,95±6,06	23,81±3,66	17,71±5,19	24,28±6,44	13,93±4,85	111,70±9,54	26,06±9,87
	Gelir Giderden Az	33,20±6,54	22,57±3,94	15,08±3,81	28,14±6,59	11,29±3,70	110,30±9,83	29,06±9,59
	Gelir Gidere Denk	35,20±5,12	23,09±3,72	13,95±3,91	30,65±5,86	10,72±4,12	113,63±8,72	28,48±9,72
	Gelir Giderden Fazla	32,69±7,05	22,42±4,13	15,03±4,75	30,07±6,29	12,03±4,72	112,26±9,90	31,15±9,23
F/p		,777/,461	2,307/,102	7,967/,000	9,882/,000	8,204/,000	,695/,500	3,122/,046
Fark				1>2,3	1>2,3	1>2		3>1
Yaşanan Yer	İl	3,33±6,59	22,72±3,68	15,18±3,57	27,57±6,12	11,79±4,15	110,40±9,75	29,79±9,37
	İlçe	32,57±7,10	23,14±4,73	16,33±6,33	28,21±9,00	12,02±5,04	112,28±11,55	26,47±9,53
	Köy	31,81±5,16	22,90±3,91	17,54±4,64	25,27±5,93	13,40±3,84	111,32±8,72	25,89±10,54
F/p		,636/,531	,409/,665	4,509/0,012	2,176/,116	2,058/,130	,630/,534	3,535/,031
Fark				3>1				1>3
Evlenme Tipi	Anlaşarak	33,30±6,25	23,13±4,03	15,36±4,48	28,56±6,35	11,84±4,26	112,21±9,78	29,03±9,69
	Görücü Usulü	32,11±6,72	22,60±3,74	16,39±4,45	25,63±6,99	12,47±4,37	109,22±9,49	27,75±9,77
t/p		1,341/,181	,981/,328	-1,679/,095	3,217/,001	-1,058/,291	2,255/,025	,956/,340
Anne Eğitim Düzeyi	Okur Yazar-Değil	31,57±6,83	22,28±3,66	17,28±4,77	26,17±6,81	12,82±4,50	110,14±9,46	27,12±10,41
	İlköğretim	33,23±6,23	23,16±4,03	15,22±4,04	27,72±6,48	12,03±4,25	111,38±10,00	29,25±9,47
	Lise	31,81±7,52	22,87±4,34	16,50±5,88	26,25±7,42	12,25±4,13	109,68±9,65	26,87±9,11
	Üniversite ve Üzeri	36,18±3,65	23,45±3,29	13,09±3,01	30,54±8,27	8,81±2,75	112,09±9,30	29,72±9,48
F/p		2,107/,100	,783/,505	4,683/,003	1,726/,163	2,797/,041	,362/,781	,876/,454
Fark				1>2,4		1>4		
Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar-Değil	31,30±6,67	22,30±3,19	17,76±3,19	25,53±6,17	13,07±3,56	110,00±8,25	27,76±10,03
	İlköğretim	32,27±6,46	23,04±4,09	15,95±4,54	26,86±6,46	12,42±4,26	110,56±10,17	28,10±9,97
	Lise	33,25±7,02	21,94±3,17	15,05±4,78	26,25±7,42	12,25±4,13	109,68±9,65	26,87±9,11
	Üniversite ve Üzeri	36,61±3,98	23,85±4,02	14,85±4,09	31,28±7,54	10,38±4,26	117,00±7,28	29,94±9,41
F/p		3,143/,026	1,289/,279	1,527/,208	2,998/,032	1,874/,135	3,303/,021	,390/,760
Fark		4>2			4>2	4>2,3		
Eş Yaş	18-35	33,21±6,76	23,01±4,00	15,42±4,82	28,63±6,96	11,90±4,74	112,18±9,94	28,62±9,43
	35 Yaş Üstü	32,13±5,95	22,72±3,78	16,42±3,84	25,18±5,92	12,45±3,52	108,91±9,12	28,25±10,23
t/p		1,192/,235	,532/,595	-1,586/,114	3,746/,000	-,920/,359	2,426/,016	,272/,786
Eş Eğitim Düzeyi	İlköğretim	30,88±6,47	22,96±4,21	17,48±4,42	23,73±6,40	13,82±4,85	108,88±10,38	26,94±10,86
	Lise	31,90±7,15	22,55±4,15	15,98±4,06	27,43±6,78	11,82±3,93	109,71±10,59	29,93±8,89
	Üniversite ve Üzeri	34,69±5,32	23,17±3,51	14,67±4,59	29,30±6,22	11,35±4,06	113,19±8,12	28,13±9,64
F/p		7,152/,001	,513/,599	6,838/,001	12,226/,000	5,886/,003	4,232/,016	1,562/,212
Fark		3>1,2		1>3	3>1,2	1>2,3	3>1	

Tablo 3. Devamı

Eş Çalışma Durumu t/p	Çalışıyor	32,85±6,62	22,86±3,97	15,48±4,47	27,77±6,75	11,89±4,33	110,87±9,92	28,95±9,64
	Çalışmıyor	32,30±5,12	23,21±3,46	18,52±3,74	23,39±5,77	13,95±3,80	111,39±8,28	24,47±9,69
		,385/,701	-,407/,685	-,3124/,002	2,982/,003	-,2182/,030	-,239/,811	2,105/,036
Anne ile Cinsellik Konuşma Durumu t/p	Evet	32,32±6,72	21,94±3,74	15,00±3,94	28,63±6,48	11,21±4,28	109,12±9,46	28,09±9,49
	Hayır	32,95±6,39	23,22±3,93	16,08±4,64	26,85±6,84	12,42±4,29	111,54±9,80	28,61±9,83
		-,622/,535	-,2117/,035	-,1554/,122	1,693/,092	-,1795/,074	-,1594/,112	,344/,731
Baba ile Cinsellik Konuşma Durumu t/p	Evet	33,63±6,02	23,18±4,66	13,90±3,56	29,72±8,53	12,36±6,08	112,81±9,45	32,72±7,84
	Hayır	32,75±6,50	22,88±3,88	15,91±4,52	27,17±6,67	12,10±4,22	110,82±9,77	28,25±9,78
		,441/,660	,242/,809	-,1444/,150	1,217/,225	,195/,846	,658/,511	1,490/,138

* $p < ,05$; SS: Standart Sapma; TCRTÖ= Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, CÖYÖ= Cinsel Öz-yeterlilik Ölçeği, ECR= Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, KCR= Kadın Cinsiyet Rolü, EVCR= Evlilikte Cinsiyet Rolü, GCR= Geleneksel Cinsiyet Rolü, ERCR= Erkek Cinsiyet Rolü

Tablo 4'te TCRTÖ ile CÖYÖ alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları verilmiştir. TCRTÖ ile CÖYÖ arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($r=0,108$, $p=,115$; $p > ,05$). Kadınların eşitlikçi cinsiyet rolleri alt boyutu ile CÖYÖ toplam puan ortalaması arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu ($r=0,274$), evlilikte cinsiyet rolü alt

boyutu ile CÖYÖ toplam puan ortalaması arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu ($r=-0,221$), geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ile CÖYÖ toplam puan ortalaması arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu ($r=0,256$), erkek cinsiyet rolü alt boyutu ile CÖYÖ toplam puan ortalaması arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu ($r=-0,308$) bulunmuştur ($p < ,05$).

Tablo 4. CÖYÖ ile TCRTÖ-alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları

		ECR	KCR	EVCR	GCR	ERCR	TCRTÖ	CÖYÖ
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü (ECR)	r^*	1	,317	-,305	,225	-,250	,696	,274
	p		,000	,000	,001	,000	,000	,000**
Kadın Cinsiyet Rolü (KCR)	r^*		1	,278	-,388	,318	,612	-,036
	p			,000	,000	,000	,000	,604
Evlilikte Cinsiyet Rolü (EVCR)	r^*			1	-,606	,580	,205	-,221
	p				,000	,000	,002	,001**
Geleneksel Cinsiyet Rolü (GCR)	r^*				1	-,624	,133	,256
	p					,000	,050	,000**
Erkek Cinsiyet Rolü (ERCR)	r^*					1	,238	-,308
	p						,000	,000**
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	r^*						1	,108
	p							,115
Cinsel Öz-Yeterlilik Ölçeği	r^*							1
	p							

* r =Pearson Korelasyonu, ** $p < ,05$; TCRTÖ= Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, CÖYÖ= Cinsel Öz- Yeterlilik Ölçeği

Tartışma

Bu araştırma ile kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsel öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki araştırılmış ve elde edilen çalışma sonuçları ilgili literatür ile tartışılmıştır.

Araştırmamızda kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puan ortalaması 110,93±9,75 olarak belirlenmiştir. Öztürk ve arkadaşlarının bir kamu hastanesinde çalışan kadınlarla yaptığı çalışmada TCRTÖ toplam puanı 106,75 ± 12,74 olarak bulunurken Gökçay ve arkadaşının kadınlarla yaptığı çalışmada 123,15±20,97, Aktaş ve arkadaşının hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada 100,87±12,31, Özden ve arkadaşının sağlık çalışanlarını dâhil ettiği çalışmada ise 141,55±19,25 olarak belirlenmiştir (Öztürk ve ark, 2023; Gökçay & Akça, 2020; Aktaş & Külcü, 2020; Özden & Gölbaşı, 2018). Çalışma sonucumuz literatürle farklılık göstermektedir. Bu farklılığın çalışmaya katılan popülasyonların sosyokültürel özelliklerinin değişkenlik göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kadınların erkeklere göre daha tutucu ve geleneksel bakış açısıyla yetiştirildiği toplumumuzda kadınlardaki eşitlikçi cinsiyet rol düzeylerine sahip olması, daha kontrollü ve tutucu davranışların ortaya çıkardığı eşitsizliğe karşı eşitlikçi olma tutumunun gelişmesinden kaynaklı olarak ortaya çıktığı değerlendirilebilir.

Araştırmamızda kadınların eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet rolleri toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiş olup, üniversite ve üzeri mezun olan kadınların, lise mezunu kadınlara göre daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip oldukları bulunmuştur (Tablo 3). Literatüre bakıldığında; Karakoyunlu (2019), Öztürk (2023) ve Uzun ve ark. (2017) yaptıkları çalışmalarda üniversite mezunu olan kadınların lise mezunu olan kadınlara göre toplumsal cinsiyet rol tutumu eşitlikçi yönde ilerleme gösterdiği saptanmıştır. Çalışmamız literatürle paralellik göstermektedir (Uzun ve ark, 2017; Karakoyunlu, 2019; Öztürk ve ark, 2023). Kadınların eğitim düzeyinin artmasıyla kadının aile içi kararlara katılımının artması ve bakış açısının olumlu yönde değişmesi eşitlikçi cinsiyet rolünü üstlenmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda eş üniversite ve üzeri mezun olan

kadınların, eş ilköğretim mezunu olan kadınlara oranla daha fazla eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip oldukları belirlenmiştir. Gökçay'ın (2018) kadınlar ile yaptığı çalışmada da çalışmamızla benzer olarak eş üniversite mezunu olan kadınların ilköğretim mezunu olanlara oranla eşitlikçi tutumlarında artış olduğu saptanmıştır (Gökçay, 2018). Eş eğitim düzeyinin artmasıyla kadın hakları ve eş rolleri, cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık düzeyinin artması eşlerin cinsiyet rollerinde eşitlikçi tutumlara yönelmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızda kadınların CÖYÖ toplam puan ortalamasının 28,48±9,72 olduğu ve orta düzey cinsel öz yeterliliğe sahip oldukları bulunmuştur (Tablo 2). Balcının yaptığı çalışmada CÖYÖ puan ortalaması 36,95±4,79 olarak belirlenmiş olup cinsel öz-yeterlilikleri yüksek düzey olarak belirlenmiştir (Balcı, 2022). Çalışma sonuçlarındaki farklılığın çalışmaya katılan popülasyonların sosyodemografik özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Cinsel öz-yeterlilik düzeyinin orta ve yüksek olması kadınların sosyal ve aile hayatında daha sağlıklı kararlar almasına zemin hazırlayarak eşitlikçi cinsiyet rolü bakış açısını kazanmasını destekleyebilir.

Araştırmamızda lise mezunu olan kadınların cinsel öz-yeterlilik puan ortalaması, üniversite mezunu olan kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Kafaei Atrian ve arkadaşlarının evli kadınlarla yaptığı çalışmada da eğitim düzeyi arttıkça kadınların cinsel öz-yeterlilik düzeylerinin arttığı saptanmıştır (Kafaei Atrian ve ark, 2019). Eğitim düzeyi yüksek olan kadınların cinselliği doyum olarak yaşama ve doğru yönetme açısından farkındalıklarının fazla olmasının, buna yönelik eğitimlere katılmaya daha eğilimli olmalarının beklenirken, bizim çalışmamızdaki sonucun farklılığın kadınların cinsel öz yeterliliği algılama biçimlerinin değişkenliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda çekirdek aile tipine sahip kadınların cinsel öz-yeterlilikleri geniş aile tipine sahip kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Çalışmamıza benzer şekilde Balcı'nın çalışma sonucunda da çekirdek aile tipine sahip bireylerin cinsel öz-yeterlilik düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Balcı, 2022). Bu sonuçların mahremiyet kaygısı olmadan cinsel deneyim yaşama durumunun ortam

koşullarının uygunluğu düşünüldüğünde çekirdek ailede geniş aileye göre daha mümkün olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsel öz-yeterlilikleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Araştırmamızda kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puanı ile cinsel öz yeterlilik ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, eşitlikçi cinsiyet rolleri alt boyutu ile cinsel öz yeterlilik ölçeği arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Tablo 4). Kadın ve erkeğin gündelik yaşamdaki rollerinin eşit olduğunu benimseyen bireyler kendilerini daha huzurlu ve özgüvenli hissedebilecekleri için cinsel yaşamlarındaki doyumun ve yeterliliğin yüksek olması beklenebilir. Araştırmamızda evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu ile toplam cinsel öz yeterlilik ölçeği arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Evli olan bireylere toplum tarafından yüklenen sorumluluklar bireylerde anksiyeteye sebep olarak cinsel yaşamlarını olumsuz etkileyebilir. Araştırmamızda geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ile cinsel öz yeterlilik ölçeği arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen kalıplaşmış yargılar kadının ve erkeğin cinsel yaşamlarına yönelik beklentileri artırabileceği için bireyler bu beklentileri karşılama çabasına girebilir. Bu durumun bireylerin cinsel öz-yeterliliklerini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Araştırmamızda erkek cinsiyet rolü alt boyutu ile cinsel öz yeterlilik ölçeği arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Toplum tarafından erkeklere atfedilen roller erkeklerin aile içindeki sorumluluklarını artırarak fiziksel ve psikolojik olarak yorgunluklarına neden olabilir. Bu sürecin onların cinsel olarak yeterlilik düzeylerini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ile toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsel öz-yeterlilik arasında bir ilişki olmadığı ancak, bireylerin eşitlikçi cinsiyet rolleri arttıkça, evlilikte cinsiyet rolleri azaldıkça, geleneksel cinsiyet rolleri arttıkça ve erkek cinsiyet rolleri azaldıkça cinsel öz-yeterlilik düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucu doğrultusunda bireylere sağlıklı, güvenli ve doyum alabilecekleri bir cinsel yaşam deneyimi sunabilmek için toplumsal cinsiyet

rollerine yönelik daha eşitlikçi eğitimler verilmesi, toplumun bilinçlendirilmesi yönünden katkı sağlayabilir. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet rollerinin cinsellikle ilişkilendirildiği çalışmaların sınırlı sayıda olmasından dolayı farklı örneklem gruplarıyla bu konuya yönelik çalışmaların yapılarak literatüre katkı sağlanması önerilebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nden (Tarih: 22 Mart 2023, Karar No: 2023-03/23) alınmıştır.

Hasta Onamı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – S.S., G.M.; Tasarım – S.S., N.T.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi –G.M.; Analiz ve/veya Yorum – S.S., N.T.; Literatür Taraması – S.S; Yazıyı Yazan – S.S; Eleştirel İnceleme – N.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Sivas Cumhuriyet University (Date: March 22, 2023, Decision Number: 2023-03/23).

Informed Consent: Verbal consent was obtained from all the participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – S.S., G.M.; Design – S.S., N.T.; Data Collection and/or Processing – G.M.; Analysis and/or Interpretation – S.S., N.T.; Literature Search – S.S; Writing Manuscript – S.S; Critical Review – N.T.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Akın, A., & Özpinar, S. (2018). Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Sağlığı (1. Baskı, ss.1-308). Nobel Akademik Yayınları.
- Aksoy, A., Yılmaz, D.V., & Yılmaz, M. (2019). Gebelikte cinsel yaşantıyı neler etkiler? *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 45-53. <https://doi.org/10.46237/amusbfd.654371>
- Assarzadeh, R., Khalesi, Z.B., & Jafarzadeh Kenarsari, F. (2019). Sexual self-efficacy and associated factors: A review. *Shiraz E Medical Journal*, 20(11). <http://dx.doi.org/10.5812/semj.87537>
- Aktaş D., & Külcü, D.P. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına ilişkin namus algıları arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku Tarihi Dergisi*, 28(1),1-9. <http://dx.doi.org/10.5336/mdethic.2019-66250>
- Balcı, S. (2022). İnflamatuvar bağırsak hastalığı olan bireylerin beden imajlarının cinsel doyum ve cinsel öz- yeterliliklerinin değerlendirilmesi. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ankara. file:///C:/Users/Hp/Downloads/712679.pdf
- Başar, F. (2020). Toplumsal Cinsiyet: Toplumsal Cinsiyet Tanımı ve Temel Kavramlar (1. Baskı, ss.1-134). Akademisyen Kitabevi.

- Bertrand, M. (2020). Gender in the twenty-first century. In AEA Papers and proceedings, 110, 1-24.
- Classon, K., Dietrich, J. J., Lachowsky, N. J., Nkala, B., Palmer, A., Cui, Z., Beksinska, M., Smit, J. A., Hogg, R. S., Gray, G., Miller, C. L., & Kaida, A. (2018). Sexual self-efficacy and gender: a review of condom use and sexual negotiati on among young men and women in Subsaharan Africa. *The Journal of Sex Research*, 55, 4-5. <http://dx.doi.org/10.1080/00224499.2017.1421607>
- Çelik, E. (2013). Cinsel öz-yeterlik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *JEE*, 3(2), 2146-2674. <http://dx.doi.org/10.51982/bagimli.1438980>
- Ford, J.V., Corona-Vargas, E., Cruz, M., Fortenberry, J. D., Kismodi, E., Philpott, A., ... & Coleman, E. (2021). The World Association for Sexual Health's declaration on sexual pleasure: A technical guide. *International Journal of Sexual Health*, 33(4), 612-642. <http://dx.doi.org/10.1080/19317611.2021.2023718>
- Gökçay, G. (2018). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların Belirlenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi]. Kars. file:///C:/Users/Hp/Downloads/508480.pdf
- Gökçay, G., & Akça, D. (2020). Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi jinekoloji polikliniğine başvuran kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi*, 10(2). <http://dx.doi.org/10.30934/kusbed.420223>
- Haarmans, M., McKenzie, K., Kidd, SA., & Bentall, R.P. (2018). Gender role strain, core schemas, and psychotic experiences in ethnically diverse women: A role for sex-and gender-based analysis in psychosis research?. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 25(6), 774-784. <http://dx.doi.org/10.1002/cpp.2307>
- Kafaei Atrian, M., Mohebbi Dehnavi, Z., & Kamali, Z. (2019). The relationship between sexual self-efficacy and sexual function in married women. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 7(2), 1683-1690. <https://doi.org/10.22038/jmrh.2018.30672.1333>
- Karakoyunlu Şen, S. (2019). Sağlık Algısı İle Kanser Taraması Farkındalığı Arasındaki İlişki [Tıpta Uzmanlık Tezi, İzmir: T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi]. İzmir. file:///C:/Users/Hp/Downloads/544515.pdf
- Lee, I.C., Hu, F., & Li, W.Q. (2020). Cultural factors facilitating or inhibiting the support for traditional household gender roles. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 51(5), 333-352. <http://dx.doi.org/10.1177/0022022120929089>
- Özden, S., & Gölbaşı, Z. (2018). Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 95-100. <http://dx.doi.org/10.30934/kusbed.420223>
- Öztürk, A., Aslan, S., & Yaşar, Ö.Ü.B.N. (2023). Bir kamu üniversitesinde çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algısının belirlenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, 136, 168-178. <http://dx.doi.org/10.29228/asos.66494>
- Peiffer, H., Ellwart, T., & Preckel, F. (2020). Ability self-concept and self-efficacy in higher education: An empirical differentiation based on their factorial structure. *PLoS One*, 15(7), e0234604. <http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0234604>
- Pekel, E. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının çalışma hayatındaki konumu. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 30-39. <http://dx.doi.org/10.18221/bujss.303363>
- Reale, C., Invernizzi, F., Panteghini, C., & Garavaglia, B. (2023). Genetics, sex, and gender. *Journal of Neuroscience Research*, 101(5), 553-562. <http://dx.doi.org/10.1002/jnr.24945>
- Tabassum, N., & Nayak, B.S. (2021). Gender stereotypes and their impact on women's career progressions from a managerial perspective. *IIM Kozhikode Society & Management Review*, 10(2), 192-208. <http://dx.doi.org/10.1177/2277975220975513>
- Uzun, Z., Erdem, S., Güç, K., Uzun, A.M.Ş., & Erdem, E. (2017). Toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine eğitimin etkisi: deneysel bir çalışma. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 678-693. <http://dx.doi.org/10.14687/jhs.v14i1.4354>
- Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420. <http://dx.doi.org/10.17494/ogusbd.1428227>
- World Health Organization. (2018). Gender equality must be at the core of 'Health for All'. [Internet]. 2021 Jun [cited 2021 Jun 04] Available from: <https://www.who.int/news/item/07-03-2018-gender-equality-must-be-at-the-core-of-health-for-all>. Erişim tarihi: 26.02.2024

Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Bir Değerlendirme

Gender of Turkish Modernization: An Evaluation in the Context of Gender

Yasin AKKOYUN¹

¹Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kadın ve Aile
Araştırmaları Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye

Giriş

Cinsiyet, biyolojik olarak kadın veya erkek şeklinde sınıflandırdığımız doğuştan getirdiğimiz genetik ve fizyolojik özellikleri ifade eder. Bu, vücut yapısı, cinsel organlar, hormon seviyeleri gibi faktörlerin belirleyici olduğu bir kavramdır. Ancak toplumsal cinsiyet ise daha çok kültürel ve sosyal bir yapıya dayanır. Toplumun belirli normlarını ve beklentilerini içerir (Bhasin, 2003; Dökmen, 2012; Oakley, 1985).

Toplumsal cinsiyet kavramının bir boyutu olan toplumsal cinsiyet rolleri, geleneksel olarak her iki cinsiyete atfedilen özellikleri ve davranışları tanımlamaktadır. Toplum, kadın ve erkeklerden bu rollere uymalarını beklemekte ve bu beklentiler doğrultusunda davranmalarını talep etmektedir (Dökmen, 2012). Özkazanç, toplumsal cinsiyetin anlaşılması zor olan bir kavram olduğunu ve farklı bağlamlarda farklı anlamlarda olduğunu söylemektedir. Özkazanç, toplumsal cinsiyet kavramının daha çok kadınlar için kullanıldığını ve bu kavramın cinsiyet ayrıştırıcı tanımları daha bütünsel bir şekilde incelendiğini ifade etmektedir (Özkazanç, 2010).

İlk basımı 2012 yılında akademik yayın hayatına giren "Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar" adlı eser, Prof. Dr. Serpil Sancar tarafından yazılmış 339 sayfadan oluşan bir araştırma ve inceleme kitabıdır. Kitabın yazarı Sancar, doktorasını siyaset bilimi üzerine Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde tamamlamış ve aynı fakültede 2019 yılına kadar ders vererek emekli öğretim üyesi olmuştur. Sancar, Ankara Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezinin kuruculuğunu üstlenmiş ve görev aldığı Siyasal Bilgiler Fakültesinin ilk kadın dekanı olarak 2014-2016 yılları arasında görev yapmıştır. Sancar'ın çalışmalarının arasında; George Washington Üniversitesinde öğretim üyeliği, ülke izleme raporları, sivil toplum kuruluşlarında aktif katılım yer almakta ve feminist kuramlar, toplumsal cinsiyet ve siyaset üzerine yapılan araştırmalarla akademik yayına önemli katkılarda bulunmaktadır (Sancar, 2022).

İletişim Yayınları tarafından ilk basımı gerçekleştirilen eser, sırasıyla giriş, üç ana bölüm ve sonuç olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Yazar, giriş bölümünde kadınlarla ilgili kantitatif verilere yer vererek, kadınların istihdam oranı ve okuma yazma oranlarına dair bilgiler sunmuş; böylece kitabın akışı ve sonraki bölümleri hakkında bir başlangıç sağlamıştır. Kitabın birinci bölümünde, 19 ve 20. yüzyılda yaşayan kadınların modernleşme süreçleri ile uluslaşma süreçlerinde yaşadıkları gelişmeler aktarılmaktadır (Sancar, 2012).

Bu makale, Prof. Dr. Serpil Sancar'ın "Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar" adlı araştırma ve analiz kitabına dayanılarak hazırlanmış bir kitap incelemesidir.

Geliş Tarihi/Received	24.01.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested	02.05.2024
Son Revizyon/Last Revision	27.10.2024
Kabul Tarihi/Accepted	30.10.2024
Yayın Tarihi/Publication Date	17.12.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Yasin AKKOYUN

E-mail: psk.yasinakkoyun@gmail.com

Cite this article: Akkoyun, Y. (2024).

Gender of Turkish Modernization: An Evaluation in the Context of Gender.

Advances in Women's Studies, 6(2),65-68.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Eserin ikinci bölümünde Osmanlı döneminde kadınların özgürleşme yolunda ve haklarını dile getirip kazanımlar elde etme sürecinde dergi, gazete ve derneklerde aktif olarak nasıl rol aldıkları sistematik bir biçimde ele alınmıştır. Kitabın üçüncü ve son ana bölümü Sancar tarafından özgün bir şekilde hazırlanarak 1945-1965 yılları arasında yayımlanan *Hürriyet*, *Milliyet*, *Cumhuriyet* ve *Zafer* gazeteleri taranmıştır. Bu dönemde gündeme gelen başlıca konular içerisinde; kadınların görevleri, çocuklarını nasıl yetiştirecekleri ve aile odaklı eğitim verilmesi eleştirilmiştir. Ailenin ve toplumun kurulması sürecinde sadece kadının ön planda tutulduğu ve bu sorumlulukların erkekler tarafından daha çok kadına yüklendiği eleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet konusuna değinilerek kadınların güzellik, evlilik, çocuk bakımı ve ideal kadının nasıl olması gerektiği konuları üzerine durulup bu konuların sadece kadınlara atfedilmesi eleştirilmiştir. Yapılan bir diğer eleştiri de erkeklerin bu dönemde gazete, dergi ve romanlarda kadınların hem aile yapısını koruması, çocukları büyütmesi hem de erkekler gibi çalışması gerektiğinin vurgulanması eleştirilmiştir.

Habermas, özel ve kamusal alan ayrımı yaparak bunu toplumsal cinsiyetle bağdaştırmıştır (Kulak, 2023). Sancar, Habermas'ın bağdaştırmasından yola çıkarak kitabını bu ayrım üzerine inşa edip aile, özel alan, devlet ve kamusal alan gibi metaforlar üzerinde sıklıkla durmuştur. Sancar, "Erkekler devlet, kadınlar aile kurar" perspektifinden yola çıkarak kadın erkek eşitsizliğine dikkat çekmiş olup kadınların geçmiş dönemlerde gazete, dergi ve dernekleri kullanarak başta siyasi kazanımlar olmak üzere elde edilen kazanımların nasıl gerçekleştiği ve devamlılık sağladığını kitabın sonuç bölümünde yazmıştır. Eser, kadınlara karşı bakış açılarının zamanla nasıl değiştiğini, kadınların eğitimsiz kişilikten eğitilmiş kişiliğe evrilişini ele almaktadır. Bu evrilme, aile yapısının nasıl kurulduğuna ve çocuğa nasıl bakıldığına odaklanan bir eğitim olması nedeniyle eleştirilmiştir. Kadınların hem siyasi hem de eşitlik yolunda elde ettikleri kazanımları gazete, dergi ve dernekler yoluyla nasıl gerçekleştirdiklerini ele almıştır.

Toplumsal cinsiyet kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında, cinsiyetin sadece biyolojik bir kategori olmadığını sosyal, kültürel ve psikolojik faktörlerin de önemli olduğu vurgulanmaktadır. İlk olarak 1930'larda ortaya çıkan cinsiyet terimi, fiziksel farklılıkları ifade etmek

için kullanılmıştır. Ancak 1950'lerde psikoloji alanında "kimlik" olarak da kullanılmaya başlanmıştır. 1970'lerde ise feminist düşünceyle birlikte toplumsal cinsiyet kavramı daha da önem kazanmıştır (İmançer, 2006). Feminist hareket, biyolojik farklılıkların eşitsizliklere neden olmadığını ve toplumsal normların kadınları ikincil konuma getirdiğini savunmuştur. Bu dönemde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları mücadelesi daha da güçlenmiştir. Günümüzde ise toplumsal cinsiyet kavramı büyük ölçüde kabul görmüş durumdadır. Cinsiyete dayalı rollerin ve beklentilerin sorgulanması, eşitlikçi yaklaşımların benimsenmesi ve ayrımcılığa karşı mücadele gibi konular bu kavram etrafında şekillenmektedir (Sayer, 2011). Bu eleştiri yazısının amacı, toplumsal cinsiyet perspektifinden hareket ederek eserin incelenmesidir. Eser, bu perspektifle analiz edilerek incelemeler sonucunda okurlara fikir verecek düzeyde aktarımlarda bulunmaktadır. Bu aktarımlar, eserdeki cinsiyet rolleri ve ilişkileri hakkında derinlemesine bir anlayış sağlamayı amaçlamaktadır. Eleştiri yazısı, toplumsal cinsiyet kavramının önemini vurgulayarak eser üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Böylece okurların konu hakkında daha bilinçli bir şekilde düşünmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu tür eleştiriler, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesine katkıda bulunmak ve farkındalığı arttırmak için önemlidir.

Değerlendirme ve Sonuç

Prof. Dr. Serpil SANCAR tarafından yazılan "Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar" adlı eser, altı senelik uzun çalışmalar sonucunda yazılmıştır. Geçmiş dönemlere ait gazetelerin incelenmesi için özel bir program oluşturulmuştur. Osmanlı'nın son dönemleri ile cumhuriyetin kuruluşundan 1965 yılına kadar olan süreçte kadınların siyasi haklar, özgürleşme ve eşitlik yolunda yaptıkları mücadeleler kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Eserde, anlaşılır olması için sayısal veriler detaylı şekilde belirtilmiş, kaynaklar gösterilerek yorumlamalar yapılmıştır. Kitap yazım aşamasında ve araştırmalar yapılırken kronolojik sıraya dikkat edilmiş kadınların tarihsel süreç içerisinde nasıl mücadelelerde buldukları ve mücadeleler sonucunda kazandıkları haklar aktarılmıştır. Kitabın incelenmesi sürecinde daha akıcı bir dil ve kronolojik sıra olması nedeniyle eserin anlaşılabilir olması olumlu değerlendirilmektedir.

Sancar, kitabın yazım aşamasında kadın ve erkeği biyopsikososyal modellerle ele alarak araştırmalar yapmış ve elde edilen verileri sentezlemiştir. Sancar, Türk modernleşmesinin oluşabilmesi için kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olmasının önemli olduğunu savunmaktadır. Bu eşitlikçi yaklaşım, aile ve toplumsal yapıların kurulması için gerekli bir adımdır. Sancar, cinsiyet, demografik yapı ve kültürel farklılıkların ortadan kaldırılmasının bu sürecin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynayacağını düşünmektedir. Sancar'ın bu savunması, Türk modernleşmesinin oluşabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Eserde ulusal düzeyde Türk modernleşmesi esas alınmış olsa da kadınların tarihsel süreç içerisinde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yapmış oldukları çalışmalar ele alınmış, kadınların modernleşme sürecinde elde ettikleri kazanımları ve kayıpları diğer ülkeler ile karşılaştırma imkânı sunulmuştur.

Eserin yazım sürecinde araştırma yapılırken Türk modernleşmesi hakkında sadece ulusal veriler ile ulusal gazete, dergi ve romanların incelendiği, araştırma yapılan dönemlere ait uluslararası bir verinin olmadığı, konunun Türk modernleşmesi olduğu göz önüne alındığında uluslararası kaynakların Türk modernleşmesi hakkında verilerinin yer almasının ve incelenmesinin alana daha çok katkıda bulunduracağı düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin sahip olması gereken nitelikler olarak ele alınmaktadır. Cinsiyete bağlı olarak biyolojik farklılıklar erkeği üstün kılıp, kadını ikincil olarak görmektedir (Koca, 2006). Kitapta Sancar'ın en çok tartıştığı ve eleştirdiği konu da bu olmuştur. Sancar, erkeklerin siyaset, kamu, sanayi ve daha birçok alanda kendilerini öncelikli olarak görmelerini ve kadınların ikincil planda tutulmasını toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirerek eleştirmiştir. Bu değerlendirmelere bakıldığında erkeklerin gazete, dergi ve roman gibi yazın alanlarında, kadınların hayatın her alanında erkekler ile eşit olması gerektiğini savundukları ancak bunların yanında kadınların aile, ev ve çocuk sorumluluklarını yerine getirmeleri gerektiği hakkında eserler yazılması Sancar tarafından eleştirilmiştir. Sancar'ın toplumsal cinsiyet perspektifinde eleştirdiği konu da bu olmuştur. Erkekler, kadınların nasıl olması gerektiği hakkında neden yorum ve kararlarda bulunuyor? Dünyanın doğu ve batı olarak ayrılması, doğunun geri kalmış ve cahil, batının ise modern

olarak algılanması Sancar tarafından eleştirilmiştir. Bu ayrıştırmanın toplumsal cinsiyet kavramıyla ilişkili olması alan yazısı için önemlidir. Batı, Afrikalı kadınların modern olması için giyinmeleri gerektiğini ve Müslüman kadınların ise açılmaları gerektiğini savunmuştur. Sancar, bu çelişkili yorumlamaları eleştirerek toplumsal cinsiyetin katı ve net kurallarının olamayacağını, kişiden kişiye değişebileceğini okurlara aktarması alan yazısı için çok değerlidir.

Eserin genel akışında milliyetçi siyasetin cinsiyet farklılıklarını nasıl etkilediğini, endüstri ile birlikte gelişen ülkelerle milliyetçi akımla endüstriyel alanda gelişen ülkelerin karşılaştırılması yapılarak dinlerin ve kapitalizmin siyaseti nasıl şekillendirdiği ve farklı toplumlardan kadınların özgürlük yolunda yaptıkları mücadeleler aktarılmış olup Türk modernleşmesinde toplumsal cinsiyetin eşitlikçi gelişimine değinilmiştir. Eser, toplumsal cinsiyet algısının tarihsel süreç içerisinde hangi aşamalardan geçtiğini ve bunun siyaset, basın ve sosyal hayatta nasıl karşılık bulduğunu gözler önüne sermektedir. Modernleşme hareketleri ile birlikte kadınlar, haklarını duyurabilme ve yeni kazanımlar elde etme sürecinde gazete ve dergilerden yararlanmış olup bu süreçte toplumsal cinsiyet kavramının ön plana çıkması adına değerli adımlar atıldığı görülmektedir.

Eser, toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alındığında, mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kökenlerinin daha belirgin bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olmakta; kadınların aile içine itilme süreçlerinin nasıl geliştiğini açıklamaktadır. Aynı zamanda, o dönemde kadınların gerçekleştirdiği faaliyetler ve bu faaliyetlerin sonuçlarının incelenmesiyle etkilerinin değerlendirilmesi fırsatını sunmaktadır. "Erkekler devlet, kadınlar aile kurar" metaforu, geçmişten günümüze uzanan kadın-erkek eşitsizliğine dikkat çekerken, bu metaforun günümüzdeki varlığını da ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle dezavantajlı konumda olan bireylerin, özellikle kadınların, tarihsel süreçte yaşadıklarını daha iyi anlamalarına yardımcı olurken, eşitsizliğin sebeplerine dair yeni bir bakış açısı sağlamaktadır. Kitabın; kadın, aile ve toplumsal cinsiyet çalışmaları başta olmak üzere multidisipliner birçok alanda akademik yayına önemli bir katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Yazar Katkıları: Yasin AKKOYUN; Eleştirel İnceleme

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Author Contributions: Yasin AKKOYUN; Critical Review

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Bhasin, K. (2003). Toplumsal cinsiyet "bize yüklenen roller" (Çev. K. Ay). İstanbul: Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Dökmen, Z. Y. (2012). Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İmañçer, D. (2006). "Medya ve Kadın", Ebabel Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Koca, C. (2006). Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet

ilişkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17, 81-99.

- Kulak, H. (2023). Kamusal Alan-Özel Alan Ayrımı ve Habermas'ın Kamusal Alan Düşüncesi. *Habitus Toplum Bilim Dergisi*, 4(4), 115-144.
- Oakley A. (1985). *Sex, Gender and Society*. Aldershot, Hants: Gower/Maurice Temple Smith
- Özkazanç, A. (2010). Toplumsal Cinsiyet ve Bilim. II. Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kongresi: Kadını Görmeyen Bilim ve Sağlık Politikaları, 20-23.
- Sancar, S. (2012). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sancar, S. (2022). Hakkımda. Ocak 19, 2023 tarihinde Serpil Sancar: <https://serpilsancar.com/about-me/> adresinden alındı.
- Sayer, H. (2011). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. 9-10.

Leyla Erbil'in Tuhaf Bir Kadın Adlı Eserinde “Din ve Kimlik” Algısı

In Leyla Erbil's A Strange Woman Perception of “Religion and Identity”

Duygu KARAKAŞ AYDIN¹

¹Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din
Sosyolojisi Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye

Giriş

Türkiye'nin Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday olarak gösterilen ilk kadın yazar olan Leyla Erbil, 12 Ocak 1931'de İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Temel eğitimi sırasında yazın hayatına başlayan Erbil, eğitimine İstanbul Üniversitesi İngiliz Filolojisi Bölümü'nde devam etmiştir. Filoloji eğitimiyle ilgili olarak, Erbil'in eserlerinde dili kullanma yönüne Füsun Akatlı ve İlhan Berk gibi edebiyatçılar tarafından dikkat çekilmiştir. Ancak onun hayatında ve eserlerinde öne çıkanlar, dilden daha fazlasıdır. Öyle ki eserlerinde din gibi toplumsal kurumlara, kapitalizm eleştirisine, Marks'ın ve Freud'un düşüncelerine, acıya ve mutsuzluğa ve özellikle de “aitsiz kimlik” anlayışına yer vermiştir. O, kimlik anlayışı üzerinden toplumda, bireylerin kendilik bilinci oluşturmaları gerektiğini vurgulamıştır. Böylece bireyler, kendilerini baskılayıcı ve ezici şeylere karşı gelebileceklerdir (Şahin, 2020). Erbil'in düşüncelerinde baskılamayı ve ezmeyi meşrulaştıran araçların başında ise din gelmektedir.

Din, üzerinde çokça durulan konulardan biridir. Dinin insan hayatında tuttuğu yer nedeniyle birçok tanımlaması bulunmaktadır ve dine dair birçok anlamlandırma mevcuttur (Altson, 1970, s. 163). Tümer'e göre din kelimesinin etimolojisi tam olarak belli olmamakla birlikte, din kelimesinin Arapça kökenli bir kelime olduğu düşünülmektedir. Eski Türklerde beden ve ruh eğitimini anlatmak üzere ve mezhep anlamında “tın, tin, din, ten, den, dın” gibi kelimelerde kullanılmıştır (Tümer, 1986, s. 213). Bilgin'e göre, kanun, yol, hüküm gibi anlamlara gelen din kavramı; insanların üstün bir güce inanmalarını ve bu inancın gerektirdiği şekilde yaşamalarını anlatır. Ayrıca din, insanın zihni yapısından toplumsal yaşamına ve toplumsal ilişkilerine kadar çok geniş bir alanı içeren sistemdir (Bilgin, 2014, s. 76). Bu sistem bireyin kendi iç gerçekliğinde anlam bulmakta, bireyin iç dünyasında, ruhunda yaşanarak dışarı taşmakta ve toplumsal kurum ve oluşumlarla iç içe geçmektedir (Birand, 1960, s. 15). Antropolog Clifford Geertz ise “Din; toplumsal hayata gömülü bir semboller sistemidir ki, insanoğlunda güçlü, kapsamlı ve uzun süre devam eden halet-i ruhiyeleri ve güdülenmeleri oluşturup bunu genel bir varoluş düzeninin kavramlarını formüle ederek yapar” (Geertz, 2010, s. 112) şeklinde bir tanımlama yapmıştır. Din, bireyin kendi iç dünyasıyla ilgilenen her ilmin inceleme alanına girdiği gibi aynı zamanda toplumsal kurum, oluşum ya da ilişkilerle ilgilenen her ilmin de inceleme alanına girmektedir. Öyle ki din, sosyoloji açısından da incelenebilir bir konudur ve spesifik olarak din sosyolojisiyle incelenir. Her ne kadar yeni bir ilim olarak ortaya çıktığı ileri sürülse de din sosyolojisi alanına dair örnekler çok eskilerden beri mevcuttur.

Geliş Tarihi/Received 04.04.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested 02.05.2024
Son Revizyon/Last Revision 25.11.2024
Kabul Tarihi/Accepted 04.12.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 17.12.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Duygu KARAKAŞ AYDIN

E-mail: duygukarakas9238@gmail.com

Cite this article: Karakaş Aydın, D. (2024).

In Leyla Erbil's A Strange Woman

Perception of “Religion and Identity”.

Advances in Women's Studies, 6(2), 69 -

73.

Content of this journal is licensed under a Creative
Commons Attribution-Noncommercial 4.0
International License.

Din üzerine düşünme ve dini konuları inceleme çok eskilerden beri vardır ki Antik Yunan'dan Aristo, Heraklitos gibi düşünürleri onların düşüncelerine girmeden örnek olarak verebiliriz (Koştaş, 1986, s. 355). Bireyin iç gerçekliğinde kendisine anlam bulan din, aynı zamanda toplumun temel yapı taşlarından biridir. Birey kendi iç dünyasında dine dair anlamlandırmalar kurarken toplumda var olan anlamlandırmalardan da etkilenir. Bu etki bireyin birey olmasında önemli bir yere sahiptir. O halde, bireyin toplumda "birey" olarak ortaya çıkmasında, bir "kimlik"e sahip olmasında din etkilidir (Coşkun, 2003, s. 5).

Sosyal bilimlerde sıkça kullanılan kimlik, bireyin ya da toplumsal varlıkların kendini bir şeyler üzerinden algılayıp tanımlamasını ifade eden bir kavramdır. Birey açısından, toplumsal ortamda bulunan bireyin diğerlerinden ayırt edici özellikleriyle ve kendi özüyle tanınmasını sağlamakta; toplumsal açıdan toplulukların ve toplumların diğerlerinden farklılaşmasını simgelemektedir (Coşkun, 2003, s. 6). Bu farklılıklar bakımından "kimlik"; bireylerin, toplulukların ve toplumların var olmalarının temelidir. Kimlik, içerisinde din, ırksal temel, kültür, cinsiyet, ekonomik durum gibi öğeler barındırır. Bu öğelerle birey ya da toplumsal diğer varlıklar kendini kimlik üzerinden algılar, konumlandırır, anlamlandırır (Özten, 2018, s. 85). Böylece kimlik üzerinden bireyler ve toplumsal varlıklar farklı olan yönleriyle "siz-sen"i kurarlarken kendilerine benzer olan varlıklarla da "biz-ben"i kurarlar (Özdil, 2017, s. 384). "Siz-sen"lerin ve "biz-ben"lerin olduğu bir dünyada farklı söylemlerin oluşması ve bireylerle toplumsal varlıkların bu söylemler arasında kendilerini konumlandırması ya da konumlandırmaya çalışması olağandır. Ancak gündelik hayatta her şeyin çok hızlı ve sürekli değişebildiği modern ve modern sonrası dönemde, bireylerin ve toplumsal varlıkların kendilerine addedilen kimlikleriyle gerçekte sahip oldukları kimlikleri arasında bir çatışmanın bulunması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu hâlde toplumsal hayatta kimlik krizinin ortaya çıkması söz konusudur (Oğuzhan, 2019, s. 64). Çalışmamızın konusunu oluşturan Leyla Erbil'in "Tuhaf Bir Kadın" adlı eserinde de "siz-sen"ler ve "biz-ben"ler arasında devam eden kimlik çatışması ve kimlik krizi, roman tarzında yazılan eserde gün yüzüne çıkartılmaya çalışılmıştır.

Geleneksel ve modern arasındaki çatışma gündelik hayatın her alanında mevcuttur. Çalışmanın konusu olan,

1971 yılında yayımlanan Tuhaf Bir Kadın adlı eser 'Kız', 'Baba', 'Ana' ve 'Kadın' olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Başkahraman Nermin, son derece gelenekçi bir anneye; sol kimliğine vurgu yapılan denizci bir babaya sahiptir. Kendisi ise komünist ve idealist bir kadındır. Toplumun baskıcı, karanlık ve otoriter bütün yönlerini bire bir yansıtan anne figürü karşısında isyankâr bir genç kızlık geçirmiştir. Muhafazakâr zihniyetin karşısında direnen Nermin, en sonunda bu baskılardan kurtulmak için evlenmeye karar verir. Ancak evlilikte de özlemini çektiği özgürlüğü elde edemez. Bu süreçte gecekondu mahallesine taşınarak halkı aydınlatmak –tabiri caizse uyandırmak- amacıyla ilişkiler kurmaya çalışsa da başarılı olamaz. İşte bu noktada şu soruyu kendisine sorar:

"Acaba halkımı çok sevdiğim için mi bu yola koşmaktayım, yoksa ötekilere olan öfkem mi beni buraya itiyor?" (Erbil, 2022, s. 135)

Halk ideolojik nutukları dinleyecek durumda değildir. Geçim kaygısı ve kaderci anlayış içerisinde hayatlarını devam ettirmektedirler. Kapitalizmin sömürgeci zihniyeti, iktidarın halkların eşitsizliğine sebep olan uygulamaları, sınıflar arası çatışma gibi kitabi meseleler halkın dikkatini çekmemektedir. Sınıfsız bir toplum için halkın içinde, onlardan biri gibi yaşamak gerektiğine inanan ve çok büyük hayallerle işçi sınıfının yaşadığı mahalleye taşınan Nermin, biten evliliği ve yerle bir olan inancıyla annesinin evine geri döner.

Din ve Kimlik

Umduğu gibi değildi kadınlık, ne yapılacağını nasıl yapılacağını bilemiyordu, bu iş olanca pisliğiyle birdenbire binmişti üzerine. Kadının bütünsel özgürlüğü için yaptığı kavgaları, atıp tutmaları kendisi için yapmamış olduğunu anladı. O bir haksızlığa karşı çıkmak istemişti, evine, toplumuna yapılması gerekenin ne olduğunu göstermek istemişti, bir yol açıcı olmak istemişti ama hesabının bir yerlerinde bir yanlışlık vardı, bunu çıkarmaya çalışıyordu. (Erbil, 2022, s. 157)

Birey içine doğduğu ailenin ve yetiştiği çevrenin yaşama şeklini ve zihniyet yapısını miras alır. Bunu bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde yapar. Kimi zaman sevdirilerek çoğu

zaman da dayatılarak verilen din ve dini değerler, kişilerin ileriki yaşlarda yaşayacakları hayatı, hangi minvalde belirleyeceklerine en çok etki eden unsurlardan bir tanesidir. Erbil bu konuda kadına yüklenen toplumsal rollerin haksızlık olduğunu feminist bir söylemle dile getirmektedir. Kadın sadece görevleri olan ve itaat etmesi gereken bir esir konumundadır. Yazara göre ataerkil toplum yapısında kadının fikirleri ve özgür iradesiyle karar verdiği eylemleri olamaz; özgür iradesi olmadığı gibi var olan düzen konusunda olumsuz bir yorum da yapamaz. Bunun sonucunda da kitabın başkahramanı Nermin, kültürel ve dini normların ezici ağırlığı altında kalmaktadır:

“Meral’le dertleşircesine en saklı şeylerimi; annemin diktatörlüğünü, geçimsizliklerimizi, bir çeşit tutsak oluşumu, din baskılarını, acılarımı, özgürlüğümü elde edemezsem kendimi öldürmeyi düşündüğümü bile söyledim ona.” (Erbil, 2022, s. 7)

Leyla Erbil, sol görüşlü bir ideoloji perspektifinden oluşturduğu eserlerinde kadın imgesini güçlü ve özgürlükçü bir biçimde tasvir etmektedir. Ona göre bir davanın uğruna verilen mücadele tam olmalıdır. Öyle ki geçmişte yapılan haksızlıkların bile hesabı sorulmalıdır. Komünizm, Marksizm ve Sosyalizm ruhu karakterin ruhuna adeta işlenmiştir.

Bundan iki yıl önce, burada, oturduğum evden yarım saat uzakta, burnumun dibinde böyle bir dünya olduğunu bilmiyordum. Sizler gibi insanlar bulunduğunu anlatsalar inanmazdım. Bugün hepimizi ayrı ayrı tanıyorum. Türk aydınının hangi acılar içinde kıvrandığını gözlerimle gördüm! Onların kadına ne gözle baktıklarını öğrendim. (Erbil, 2022, s. 47)

Nermin, dâhil olduğu siyasi grubu her şeyiyle ve doludizgin bir biçimde benimsemiştir. İdealisttir ve sınıfsız bir toplumun mümkün olduğuna yürekten inanmıştır. Ancak zamanla işlerin böyle gitmediğini bizzat yaşayarak deneyimler. Öyle ki kendi mensubu olduğu partinin sosyalist erkekleri onların kendi takıldıkları edebi sohbetler yaptıkları mekân olan ‘Lambo’ya gelmelerinden rahatsız olurlar. Ne kadar sosyalist olursa olsun erkek erkektir:

Onlar, aralarında görmek istemiyorlar Türk kadınına, bakma öyle her birinin Atatürk devrimcisiyim diye aslan kesildiğine, kendileriyle eşit olmamızı, bizim de salt sanat konuşmak için, sanatçı dostlar

edinmek için oralara girip çıkmamızı yediremiyorlar erkekliklerine, zora gelince çıkarıp bilmem nerelerini göstermeleri bundan. Osmanlı bunlar daha, Osmanlı! Osmanlı’dan da beter! (Erbil, 2022, s. 47)

Toplumun normlarını evin içinde yaşatan anne figürü, din konusunda oldukça bağınaz ve iticidir. Her şeyi günahla, ayıpla, el âlem ne derle açıklayan anne karakter, Nermin için aşılması gereken büyük bir sorun ve yıkılması gereken tabulardır. Çünkü Nermin annesinin zihinsel arka planına yerleştirdiği namus, bekâret, din ve mahremiyet konularından yana hep baskı altındadır. Annesi tam bir geleneksel kadın timsalidir. Erkek egemen zihniyete boyun eğmektedir ve bunu yapmakta hiçbir beis görmemektedir:

“Annem karşımdaki eski kanepenin köşesine ilişti. Allahsızlardan başladı. Yalancılara cehennemde çekecekleri işkencelerden. Mahrem yerlerini örtmeyenlerin uğrayacağı gazaplardan. ‘Sen neden şapka giyiyorsun öyleyse?’ dedim. ‘Baban’ dedi. ‘Babanın yüzünden. Allah günah yazmasın, zorla giydirdi bana. Günahlarım onun boynuna.’ (Erbil, 2022, s. 8)

Annesinin dini vaazlarından kaçıp Gorki’nin Konovalov eserini okuyan Nermin, babasının ölümünün ardından annesinin abartılı kontrolcü tavırlarına dayanamaz hale gelir. Toplumun ne dediğini önemserken, istediği gibi yaşamayı unutan kadınların ezilmiş ruhları adeta her yeredir. Sosyalist ya da değil kendi kimliğinden utanan kadınlar, ayıp ve mahrem kavramlarının içine hapsolmuş durumdadırlar. Bu mahkûmiyetten kimi zaman evlenerek kimi zaman intihar ederek kurtulmaya çalışan kimliksiz ve kişiliksiz atfedilen kadın, çoğu zaman da boyun eğerek bu sürecin edilgen nesnesi olmayı kabul etmektedir. Cenaze sonrası taziyeye gelen insanları gözlemleyen Nermin gördükleri ve duydukları karşısında içinde bulunduğu toplumun dindar tavırlarından ve yapmacık samimiyetlerinden bir kez daha nefret eder:

“Tanrı’ya inanıyorlar, ölmüş bir insana karşı görevlerini yerine getiriyorlar. Yaşamlarının anlamı bu kadar sade, bu kadar kolay. Gerçekten böyle mi?” (Erbil, 2022, s. 120).

“Bu bizden değil, bu bizim kanımızdan olamaz; zaten bunun babası da bir tohaftı, ilk o şapka geyindi, ilk o karısına da şapkayı geyindirdiydi, kızını da ilk o okuttuydu, camiye de bayramdan aryama gelirdi, başuna da takke

komazdı.” (Erbil, 2022, s. 128) [sic]

Nitekim romanda güçlü ve dirençli bir fitratla kendisini görünür kılmaya çalışan Nermin de evlenerek hayal ettiği özgürlüğe kavuşmayı beklemektedir. En yakın arkadaşının abisiyle evlenir ve eşiyle içerisinde bulunduğu hayattan daha mütevazı olan taşra hayatına geçiş yaparlar. Buradaki asıl amaç, Komünizmin doğrularını gösterebilmek amacıyla halktan biri olduğunu ispat etmek için onların yaşadıkları mahalleye taşınmaktır. Bu durum Nermin’in ruhunda eşsiz heyecan uyandırır:

Çok şükür, çok şükür halkıma; şu ne insan ne hayvan olan, ne kurnaz ne aptal, ne seven ne sevilebilen, bugüne dek en masum davranışlarıma bile bir kulp takan o çürük yürekli, o yarısı yaratılmış yarısı yaratılmamış burjuvalardan beni çekip koparan halkımın aşkına şükür! (Erbil, 2022, s. 137)

Ancak bu heyecan çok kısa sürer. Nermin onlardan biri olabilmek için canla başla mücadele etmektedir. Halkının içinde bulunduğu yoksulluğun nedenini yanlış yönetim şekillerine ve uyuyan zihinlerin direniş için harekete geçmemesine bağlamaktadır. Arkasına sığındıkları Tanrı, din, ritüeller, gelenek, yazılı olmayan kurallar, sorgulanmayan hayatlar Nermin’in bir türlü anlam veremediği ve ısrarla direndiği yaşam biçimidir:

“Tanrı’nın hiçbir yoksulun bugüne kadar işine yaramadığını söyler.” (Erbil, 2022, s. 147)

Taşraya geldiklerinde içinde taşıdığı umutla çok büyük farkındalıklar elde edeceğine inanan Nermin, dirençli zihniyetler ve alışılmış hayat tarzları karşısında başarısızlığa uğrar. Yaptığı işin eleştirisini de ilk olarak eşinden duymuştur:

“Kafaları milattan öncede, yaşamaları on üçüncü yüzyılda kalmış bir yığın yaratığın karşısına geçip ‘Sömürülüyorsunuz, attığınız her adım yanlış, tuttuğunuz oruçla kıldığınız namazlar da hep boşa’ demekle adam kandırılacağını mi sanıyorsunuz?” (Erbil, 2022, s. 149)

Sonuç

Din ve kimlik konusunda yapılan araştırmalar her geçen gün biraz daha artmaktadır. Toplumun içinde bulunduğu gerçekliği okuyabilmek adına anahtar kavramlardan olan

din, bireyin anlam dünyasını şekillendiren önemli ve güçlü bir olgudur. Bireyin toplumsal olana uyum sağlamasında aracı olan ve onlardan biri gibi olabilmesi için uyması gereken kuralların birçoğunda dini arka plan vardır. Diğer yandan gelenekle yoğrulan ve gündelik hayatta kişinin durması gereken yeri, uyması gereken normları belirleyen ikinci kavram ise kimliktir. Kadının bir kimliği yoktur. Onun adına toplum bir kimlik belirler ve kadının tek yapması gereken bu tartışmaya kapalı alandaki dayatmalara boyun eğmektir. İtaat ederse ve sorgulamazsa mutlu olacağı öğretilmiştir. Fikir beyan etmenin erkeklere özgü bir davranış olduğu öne sürülmüştür. Kadının kendine ait bir fikri, ideolojisi, yaşam felsefesi, sınırları, kuralları ve inancı olamaz. Zira o, daima muhtaç olan ve korunup gözetilmeye ihtiyacı olanıdır. İşte tüm bunlar değerlendirildiğinde kadının toplumdaki yerini tartışmak son derece yerinde bir tavır olacaktır. Adalet önünde eşitliği savunan, erkek-kadın fitratından gelen yaratılışsal farklılığı kabul eden ve kamusal alanda liyakatle var olabilmeyi umut eden kadınların hiç’likten hep’liğe mücadelesi kimi zaman edebiyat, medya-sosyal medya kuruluşları ve teknolojik imkânlar aracılığıyla kimi zaman da sosyolojiyle, psikolojiyle, ilimle ve fenle mümkün olacaktır.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Altson, W. P. (1970). Din. (G. Tümer, Düz.) *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18, 163-172.
- Bilgin, A. (2014). Din, Dindar, Dindarlık: Özeleştiril Bir Değerlendirme. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 75-84.
- Birand, K. (1960). Din Kavramının İncelenmesi Hakkında. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8, 15-19.
- Coşkun, A. (2003). Din ve Kimlik. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (24), 5-23.
- Erbil, L. (2022). *Tuhaf Bir Kadın* (12. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Geertz, C. (2010). *Kültürlerin Yorumlanması*. (H. Gür, Çev.) İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları.
- Koştaş, M. (1986). Din Sosyolojisine Giriş. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28, 355-371.
- Oğuzhan, Z. B. (2019). *Tüketim Toplumu, Kimlik ve Din*. İstanbul.

- Özgül, M. (2017). Kolektif ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (28), 383-400.
- Özgen, E. (2018). Dini Kimlikteki Aşınmayı Nasıl Önlemeli: Kimlik ve Din Kavramları. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (17), 84-106.
- Şahin, B. (2020, Aralık 19). Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. Aralık 31, 2022 tarihinde Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/erbil-leyla> adresinden alındı
- Tümer, G. (1986). Çeşitli Yönleriyle Din. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28, 213-269.

ne avam bir iş olduğunu kavrayamıyorlar. Başkalarını geçmeyi değil, başkalarıyla eşit olmayı istiyorlarmış, felsefeden önce haklarını alacaklarmış, bizler derin düşüncelere daldığımız sıra başımızdakiler armatör olmuşlarmış.” (Erbil, 2022, s. 71)

“İşçisin sen baba, işçiliğini bil, sınıfına ihanet etmiş olursun baba!” (Erbil, 2022, s. 86)

“Onu bu milletin kolektif vicdanı öldürmüştür olsa olsa.” (Erbil, 2022, s. 94)

Ek 1- Konu ile Bağlantılı Metinde Yer Alan Diğer Alıntılar

“Ne kızmış o, hem yüksek tahsil yapmış hem dinin unutmamış. Oruç tutarmış, anasına el verirmiş. Saçını namahreme göstermemiş.” (Erbil, 2022, s. 10)

“Kevser’le Şeref yanak yanağa dans ediyorlar. Kafalarıyla dayanarak birbirlerine. Belden aşağıları uzakta. Namus kurtarıyorlar böylelikle herhalde.” (Erbil, 2022, s. 11)

“Dayak yemekten değil, ‘ya şuraya yıkıverir de beni, bir hayvanlık ederse’ diye korkuyordum. Anamın yere göğe sığdıramadığı o zar parçasını ya ilkin bir polis haklayıverirse. Hem de böyle bir dekor içinde.” (Erbil, 2022, s. 18)

“Anneme çaktırmamalıyım. Adamın gözünden anlar bir şeyler olacağını. Anlarsa da yandım demektir. Ha ha hay iyi bir ders vereceğim sana, zar bekçisi hanım, çok iyi bir ders.” (Erbil, 2022, s. 36)

“Bu kapıları bana Atatürk açtı softa herif anladın mı, Atatürk açtı bu kapıları bana, sen kim oluyorsun da yeniden o karanlık deliklere tıkmaya kalkıyorsun Türk kadınına ha?” (Erbil, 2022, s. 43)

“-Eee Nermin Hanım, söyle bakalım. Allah var mı yok mu? –Ne bileyim baba sırası mı şimdi? –Ne düşündüğümü bilirsin babacık. Tanrı manrı yok şimdi, sömürenler var sömürülenler var.” (Erbil, 2022, s. 70)

“Sen bir Allah’sın demişim, her insan bir Allah’tır demişim. ‘Ben sadece bir insan olmak istiyorum babacık’ diye alaya almış beni. Peki, felsefeyle, yüksek şeylerle uğraşmak zengin sınıfın harcıydı da biz nasıl düşündük, nasıl inandık, savaşlar, hapisler, kıtlıklar arasına nasıl?” (Erbil, 2022, s. 72)

“Hakikati böyle herkesle birlikte sosyalizmde aramanın